

Diplomaterv

Dávid Szabolcs
2014

Nyugat-magyarországi Egyetem
Geoinformatikai Kar

Családi gazdaság fejlesztése Rábatöttös községben

Diplomaterv

Konzulens:

Dr. techn. Szabó Gyula

Nyugalmazott főiskolai tanár

Külső Konzulens:

Készítette:

Dávid Szabolcs

Levelező tagozat

Msc, Birtokrendező

Székesfehérvár
2014

NYILATKOZAT

Alulírott **Dávid Szabolcs** (neptun kód: XXXXXXXXXX) jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy
a **Családi gazdaság fejlesztése Rábatöttös községben** . című

diplomaterv

(a továbbiakban: dolgozat) **önálló munkám**, a dolgozat készítése során betartottam *a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. szabályait*, valamint az egyetem által előírt, a dolgozat készítésére vonatkozó szabályokat, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében¹.

Kijelentem továbbá, hogy a dolgozat készítése során az önálló munka kitétel tekintetében a konzulenszt illetve a feladatot kiadó oktatót **nem tévesztettem meg**.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot **nem magam készítettem**, vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogsértés ténye merül fel, a Nyugat-Magyarországi Egyetem **megtagadja a dolgozat befogadását és ellenem fegyelmi eljárást indíthat**.

A dolgozat befogadásának megtagadása és a fegyelmi eljárás indítása nem érinti a szerzői jogsértés miatti egyéb (polgári jogi, szabálysértési jogi, büntetőjogi) jogkövetkezményeket.

Székesfehérvár, 2014.05.26.

.....

Hallgató

¹ 1999. évi LXXVI. tv. 34. § (1) A mű részletét - az átvett mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven - a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti.

36. § (1) Nyilvánosan tartott előadások és más hasonló művek részletei, valamint politikai beszédek tájékoztatás céljára - a cél által indokolt terjedelemben - szabadon felhasználhatók. Ilyen felhasználás esetén a forrást - a szerző nevével együtt - fel kell tüntetni, hacsak ez lehetetlennek nem bizonyul.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS.....	2
2. RÁBATÖTTÖS KÖZSÉG KIALAKULÁSA ÉS JELLEMZŐI.....	4
3. TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS	8
3.1. A MAGYAR FÖLDBIRTOKRENDSZER KIALAKÍTÁSA	8
3.2. AZ 1945. ÉVI FÖLDOSZTÁS	11
3.3. A MEZŐGAZDASÁG „SZOCIALISTA ÁTSZERVEZÉSE”.....	12
3.4. A SZEMÉLYI FÖLDTULAJDON ELISMERÉSE	13
3.5. TARTÓS FÖLDHASZNÁLAT	14
4. AZ 1989-ES RENDSZERVÁLTÁS HATÁSA A RENDELKEZÉSI JOG VÁLTOZÁSÁBAN.....	15
4.1. A SZÖVETKEZETEK RENDELKEZÉSI JOGÁNAK VÁLTOZÁSAI.....	15
4.1.1. A közgyűlés hatáskörének növelése.....	15
4.1.2. A Vagyonellenőrző Bizottság ellenőrzésének kiterjesztése	16
4.1.3. Elidegenítési moratórium.....	16
4.1.4. Az átmeneti törvény hatása a rendelkezési jogra	16
4.2. A KÁRPÓTLÁS.....	17
4.3. A FÖLDALAPKÉPZÉS	19
4.4. A KÁRPÓTLÁST KÖVETŐEN KIALAKULT TULAJDONI ÉS BIRTOKSZERKEZET	20
5. BIRTOKFEJLESZTÉS A JOGSZABÁLYOK TÜKRÉBEN	24
5.1. AZ EURÓPAI UNIÓ (EU) BIRTOKPOLITIKÁJA	24
5.2. MAGYARORSZÁG BIRTOKPOLITIKÁJA.....	25
5.2.1. A termőföldről szóló törvény.....	26
5.2.2. Épített környezet kialakításáról szóló törvény	30
5.2.3. Kölcsönös megfeleltetésről szóló törvény	31
5.3. NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA	35
6. BIRTOKFEJLESZTÉS	39
6.1. A MODELLTERÜLET ÉS CSALÁDI GAZDASÁG BEMUTATÁSA	39
6.2. OPTIMÁLIS BIRTOKMÉRET MEGHATÁROZÁSA.....	42
6.3. BIRTOKFEJLESZTÉSI IRÁNYOK ÉS LEHETŐSÉGEK	44
6.3.1. Földvásárlás, haszonbérlet, földcsere	45
6.3.2. NFA-hoz tartozó szántóterületek tartós használatba vétele	46
6.3.3. Egyéb fejlesztési lehetőségek.....	48
7. JÖVŐKÉP	50
8. ÖSSZEFOGLALÁS, TAPASZTALATOK	51
IRODALOMJEGYZÉK	53
MELLÉKLETEK.....	54

1. Bevezetés

Magyarország földrajzi helyzetéből és kedvező mezőgazdasági, természeti adottságaiból eredően, mindig is sarkalatos kérdés volt a föld használatának, birtoklásának a kérdése. Hazánk gazdasági helyzetét, mindig is a mezőgazdaság határozta meg leginkább. A rendszerváltást megelőzően, és az azt követő néhány évben a mezőgazdaság és a ráépülő feldolgozó ipar biztosította a munkahelyek jelentős részét az olyan településeken, mint amilyen Rábatöttös is.

A rendszerváltást követően végbement változások, a földprivatizáció és a kárpótlás eredményeként a korábbi földhasználati struktúra teljesen átrendeződött. Előtérbe került és megerősödött a magántulajdon az állami tulajdonnal és szövetkezeti földhasználattal szemben. A privatizációs folyamatok eredményeképpen létrejött gazdasági viszonyok megvalósították ugyan a szabad piacgazdaság alapjait, azonban eszközrendszerét és üzemi méreteit tekintve nem tudta biztosítani a versenyképes működés feltételét a gazdálkodók számára. A föld birtoklása, hasznosítása, a természeti környezet fenntartása, megóvása napjainkra az európai értékrend részeként egyfajta kötelességvállalást is hordoz magában az utódainkkal szemben.

Fontos kihangsúlyozni, hogy a földbirtok-politikai elgondolások nemcsak az oly sokszor áhított és megfogalmazott gazdasági célok megvalósítására hivatottak, de legalább annyira jelentős a társadalompolitikai elvárások teljesülése is, melyek a közösségben meglévő társadalmi feszültséget hivatottak ellensúlyozni. Viszont az intézkedések során nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a földbirtok-politika azon feladatát, amely törvényi felhatalmazással megvalósítja, és a gyakorlatban próbálja elérni az ország mezőgazdasági földterületein a birtoklási viszonyok és a gazdálkodási feltételek mindenkor javítását.

Diplomatervem témájául azért választottam a birtokfejlesztést, mert magam is foglalkozom mezőgazdasággal. Kormányunk törekvésével összhangban én is arra törekszem, hogy néhány éven belül egy jól működő, jövedelmező családi gazdaságot hozzak létre. A növénytermesztés mellett az állattartás jelentős fejlesztésével azt szeretném elérni, hogy nem csak a saját családomnak, hanem más családoknak is biztos megélhetést tudjon garantálni a gazdaságom.

Diplomatervem első részében bemutatom Rábatöttöst, mint a birtokfejlesztés helyéül szolgáló kis települést. Ismertetem a község kialakulását, természetföldrajzi

adottságait, infrastruktúráját. Ezt követően hazánk földbirtokviszonyainak változásait mutatom be fejezetenként, melyekbe a Rábatöttöst érintő változások is bemutatásra kerülnek.

A község földbirtokviszonyainak bemutatása után a kialakult jogszabályi környezetet próbálom ismertetni oly mértékben, hogy egy kívülről olvasó is megértse és átlássa azok lényegét. A törvények ismertetésénél megpróbálok rávilágítani arra a tényre, hogy jelenlegi kormányunk teljes mértékben elkötelezett amellett, hogy a vidéket felkarolja, munkahelyeket és élhetőbb környezetet teremtsen. Ebben a törekvésében az Európai Unióval partnerre talált, mely különböző jogcímenek, pályázatok segítségével igyekszik a vidéki életformát vonzóbbá tenni.

A jogszabályi környezet ismertetése után, bemutatom a családi gazdaságot, amely Rábatöttösön működik. Az említett családi gazdaság a sajátom, ezért első kézből rendelkezem róla információval. Az eddigi fejlődés bemutatását követően az optimális birtokméret meghatározásával foglalkozom, amit a fejlesztési lehetőségek követnek.

Végezetül, a várható jövőképet vetítem előre, majd a legvégén számot vetek az elvégzett munkáról.

2. Rábatöttös község kialakulása és jellemzői

A Sorok patak partján, sík területen, messze minden nagy-forgalmú úttól, Szombathelytől keletre, Rum, Zsennye, Püspökmolnári, Gyanógeregye, Nemeskolta és Csempeszkopács községek határolta területen fekszik ez a színmagyar település. A község két településrészről áll. A nagyobb Töttös, a kisebb pedig Gutaháza. Ez a két kis falurész együtt alkotja Rábatöttöst. 1942-ig ez a két falurész önálló települések voltak, amikor is Rábatöttöst és Gutaházát, Gutattötös néven egyesítették. Ötven év eltelte után 1992. január 1-étől népszavazást követően, Rábatöttös visszakapta régi nevét. A község közigazgatási területe 648 ha.

Rábatöttös árpád-kori település, aminek fő bizonyítéka a falu határában lévő Árpád-kori templom, amely talán a legszebb az ezen időből származó templomok közül. Az első írásos emlék 1323-ból származik, Károly Róbert uralkodásának idejéből. Az évszázadok során dülta tatár, török, német, francia, de hazánkhoz hasonlóan a kis falu is megmaradt, mert a dolgos nép összefogott és egyet akart. Élni! Élni ott, hol ősei a cicellei temetőben nyugszanak; élni ott, hol ősei verejtéke csorgott a termékeny talajra és termelte meg nehéz és fáradságos munkával a mindennapi betevőt. [Forrás: www.rabatottos.hu]

Az 1990-es választások előtt Rábatöttös a rumi községi közös tanácshoz tartozott. Ebben a tanácsi rendszerben ennek a kis falunak az érdekeit csak négy választott tanácstag képviselte. Ez a település szempontjából nagyon hátrányos helyzetet idézett elő, mivel a szavazásoknál mindig alulmaradt a tizenegy rumi tanácstaggal szemben, éppen ezért a fejlődés messze elmaradt Rum községétől. Rábatöttösön óvoda egyáltalán nem volt, ahogy a mai napig sincs. Iskola csak az alsó tagozatosok számára volt (1-4. osztályig), amely 1974-ben megszűnt. Ezt követően minden gyermek Rumba járt, és jár ma is iskolába, óvodába. A bejárást úgy tudták megoldani, hogy a gyermekek menetrend szerinti autóbusszal közlekednek. Ez volt az egyik ok, ami jelentősen befolyásolta, hogy a fiatal kisgyermekes családok elköltöztek vagy a megyeszékhelyre, vagy a szomszédos falvakba.

1988-ban volt egy nagyobb fejlesztés a faluban, amikor is a vízközmű kiépítése történt.

A rendszerváltás viszonylag nagyütemű fejlesztéseket hozott a kis falu számára. 1990-ben megalakult Rábatöttös önkormányzata, amely közös körjegyzőséget hozott létre Rum és Zsennye községgel, amelyet a mai napig fenntartanak.

Több nagyobb beruházás is történt a faluban. Az egyik a két bekötőút, a 87-es főúthoz csatlakozó, valamint a cicellei templomhoz vezető út leaszfaltozása. A következő nagy beruházások a faluházakat érintették. 1992-ben a gutaházi falurészen egy teljesen új művelődési házat építettek, majd 1994-ben a töttösi falurész művelődési házána a rekonstrukciója következett. A régi épületet két nagyobb teremmel toldották meg, ahol egy könyvtár, és egy iskolán kívüli napközi kapott helyet. Az utóbbinak nagy jelentősége volt, mert a helyi iskoláskorú gyermekek itt tanulhatnak, készülhetnek a következő napra. Ez nagy könnyebbséget adott a helyi családoknak, hogy a gyermekek felügyelete megoldott, miközben ők dolgoznak.

1994-ben a gázközmű is elkészült, valamint a csapadékvíz elvezetése is megoldódott. Azóta mindkét településrészen emlékparkok létesültek, és kialakításra került a sportcentrum is. [Forrás: Dávid György Alpolgármester Úr elbeszélései nyomán]

2.1 Természetföldrajzi adottságok

Rábatöttös község a Rába völgyében, a 8702.j. Rum-Szentléránt összekötő közút két oldalán, a Rábába torkolló Sorok patak mentén található. A település területe természetföldrajzi tájbeosztás szerint a Kisalföld déli medence perem középtájon belül a Rába-sík és Gyöngyös-sík kistájak közti átmeneti területre esik.

A község a tengerszint feletti 170-175 méter közti magasságban fekszik. Egyes területei alacsonyabban, míg más területei magasabban helyezkednek el. Külterületén szántó, rét, legelő és elhanyagolható mértékben erdős, fás, mocsaras területek váltják egymást. Talaja barna erdei talaj, a Sorok közelében hordalékos. Több helyen vékony termőréteg alatt vastag kavicsrétegek húzódnak, melyek jelen pillanatban is még kiaknázatlanok.

Tavasszal és nyáron nagyon sokféle virág teszi csodássá az erdőt és mezőt. Tavasszal olyan az erdő, mintha fehér pihe paplanból valaki behintette volna az egész területet. A gólyahír, gyermekláncfű, kökőrcsin, őszi kikerics mellett vadvirágok ezrei teszik színessé a környéket. A hőmérséklet nyáron meleg, nem jellemzők a nagy esők, de szerencsére a jégesők sem. Az évi középhőmérséklet a Vasi-völgyiség (Rába-völgye) területén a 10 Celsius fokot is elérheti. Az éves csapadékmennyiség 650 mm körül van. A napsütéses órák száma 1950 körül alakul. A csapadék maximum általában június és július hónapokban van, míg a minimum januárra tehető. [Forrás: www.rabatottos.hu]

2.2 Lakosság és infrastruktúra

Rábatöttös népessége mindig is hullámzóan alakult, azóta, hogy a statisztikák rendelkezésre állnak. Az 1920-as évektől kezdően azonban lassú csökkenés következett be. Drasztikus népességfogyás a 60-as, 70-es és 80-as években következett be, amikor is közel 200 fővel csökkent a település lakossága.

Év	1870	1880	1890	1900	1910	1920	1930	1949	1960	1970	1980	1990	2001	2003	2006
Lakos	524	496	493	556	509	599	537	550	488	420	323	279	251	236	240

1. ábra [Forrás: Településrendezési terv Rábatöttös 2006.]

2.

Napjainkra, további csökkenés tapasztalható a lakosság lélekszámát illetően, ami azt jelenti, hogy a 2006-os adathoz képest, 2013. január 1-én már csak 228 fő volt a település lakossága.

A község önkormányzata a 2000-es évek második felében, a tendencia megfordítása, vagy legalább a megállítása érdekében ingyen telkekkel próbálta idecsábítani a nyugodt környezetben letelepedni vágyókat. Sajnos a gazdasági válság nálunk is éreztette hatását, mivel hiába volt jó néhány család részéről szándék a letelepedésre, a nem megfelelő anyagi háttér és a banki kölcsönök megszigorítása, gyakorlatilag ellehetetlenítette egy új otthon létrehozását. Napjainkra, miután a gazdaság kezd kilábalni a válság okozta sokkból, talán ismét lehetőség nyílik az új otthonra vágyók előtt, hogy saját forrásait kiegészítve, kedvező kamatozású banki hitelekhez jussanak.

A földrajzi adottságok és a közlekedési hálózatok határozzák meg a két belterületből felépülő községi szerkezetet. A település legfontosabb táji-, és történelmi emléke Zsennye-Rábatöttös-Gutaháza hármásában értelmezhető, és mint egyedi kiemelt érték oltalmazandó a Szent Cecília templom.

A fontosabb közlekedési vonalakat a közúti nyomvonalak határozzák meg. A töttösi falurész több irányból megközelíthető, míg a gutaházi falurészt kettészeli 8702 j. Rum – Szentléránt közötti összekötő út. A töttösi részre 87103 j. bekötőúton keresztül, a települést a Cicellei Templommal összekötő önkormányzati úton, továbbá a községet a 87. sz. főúttal összekötő önkormányzati úton keresztül lehet megközelíteni.

Vasúti közlekedés nem érinti a települést, a tömegközlekedést a Sárvárról induló helyközi autóbuszjáratok biztosítják. [Forrás: Településrendezési terv Rábatöttös 2006.]

Rábatöttös közműellátottsága jónak mondható, mivel a szennyvízcsatorna kivételével minden megtalálható. Mindkét falurész rendelkezik művelődési házzal. A töttösi részen lévő kultúrházban található az Orvosi rendelő, a könyvtár és a napközi. A szabadidő kellemes eltöltésére mindkét falurészen rendelkezésre áll játszótér, valamint különböző méretű sportpályák. A település zöldövezeti részeihez tartozik még a millenáris emlékpark, valamint a világháborús hősök parkja. A településen lovaglási lehetőség van egy helyi gazdálkodónál. 2 km-re a településtől a horgászat szerelmesei is megtalálják számításukat, egy jól felszerelt és kiépített horgásztó vonatkozásában. Összességében elmondható, hogy településünk infrastruktúráisan megfelelően fejlett, ahol csendes, tiszta, nyugodt környezetben élhetik mindennapjaikat a Rábatöttösiek.

3. Történelmi áttekintés

Ebben a fejezetben a magyar birtokrendszer kialakulását mutatom be az 1989-es rendszerváltásig bezárólag. A második Világháborúig csak nagy vonalakban ismertetem a birtokszerkezet kialakulásának folyamatát, majd bemutatom a 1945. évi földosztást, a mezőgazdaság „szocialista átszervezését”, a személyi földtulajdon elismerését és legvégül a tartós földhasználatot. Rábatöttös község birtokviszonyainak alakulását a fentebb említett fejezetekben ismertetem.

3.1. *A magyar földbirtokrendszer kialakítása*

Ebben a fejezetben a fontosabb adatokat és tényeket a tanulmányaim során elsajátított ismeretek alapján foglalom össze.

A kárpát medencében letelepedett törzsi szervezetben élő magyarok elfoglalt földjeinek birtoklásától kezdve nagyon hosszú lenne ismertetni a földbirtokrendszer létrejöttét. Ezért csak néhány fontosabb momentumot ismertetnék, hogy világossá váljon az olvasó számára az a földbirtokrendszer, amelyet gyökeresen először a 600/1945. M.E. számú „A nagybirtokrendszer megszüntetéséről és a földműves nép földhöz juttatásáról” szóló rendeletet alapján megindult földreform változtatott meg.

A történelemből ismert földesúr- jobbágyi rendszer István király központi hatalmának megerősödésével nyugati mintára alakult ki. Ebben az időben földet csak király adományozhatott. Így kapták birtokukat az egyházi és világi főurak, a köznemesek, valamint a középbirtokosok. Előzőek a nagybirtokot részben tisztségük alapján birtokolták. A jobbágnak jogilag nem volt tulajdona a jobbágytelek, melynek beépítésével, művelésével csak használati jogot szerzett. Mindezek ellenében a jobbágnak fizetnie kellett. Házhelye után adót fizetett, terményeiből az egyháznak tizedet, földesúrnak kilencedet, a szőlőtermésből hegyvámot kellett adnia. Egy egész jobbágytelek után 52 ígás, vagy 104 gyalognapot kellett teljesítenie. A szolgáltatásokat együttesen úrbérnek, a szolgáltatásra kötelezett jobbágyokat úrbéreseknek nevezték.

A középkor folyamán, Magyarországon hatalmas feudális birtokok keletkeztek. Fennmaradásukat és további megerősödésüket biztosította az 1351. évi ősiségi törvény, amely megszüntette a különböző viszonyból származó birtokok közötti különbséget.

1514. évi szabadságmozgalmak leverése a jobbágyság teljes kiszolgáltatottságát eredményezte. Megszüntették a szabadköltözködés jogát is, amelyet később Mária Terézia úrbéri rendeletével állított vissza.

Az 1848. VII. törvénycikk tette lehetővé, hogy „a földesúr és jobbágy közötti szabad egyezség által meghatározandó bizonyos általános somma fizetésével akár egyes jobbágyságok, akár egész községek földesúri tartalékaikat és adózásaikat... tökéletesen és örök időre” megváltsák.

Az úrbériséget az 1848. IX. törvénycikk törölte el, az ösiséget és az adományrendszert az 1848. XV. Törvénycikk számolta fel.

Az első világháború vége felé történelmileg szükségessé és lehetségessé vált a magyar földkérdés megoldása. A Tanácsköztársaság megszüntette a nagybirtokrendszert. A Forradalmi Kormányzótanács 1919. 04. 04-én kimondta, hogy „Magyarország földje a dolgozók társadalmáé”. E rendszer megváltás nélkül elkobozta az összes közép és nagybirtokokat minden tartozékával, élő és holt gazdasági felszerelésével, valamennyi mezőgazdasági üzemeivel együtt. A rendelkezésre álló földet részben 200 katasztrális holdig terjedő árutermelő középbirtokok, más részét 5-20 katasztrális holdas családi kisgazdaságok létesítésére kívánták felhasználni.

A következő fontos korszak az 1920-ban bekövetkező Nagyatádi-féle földreform, melyet az akkori földművelésügyi miniszterről, Nagyatádi Szabó Istvánról neveztek el, aki tevékenyen részt vett annak végrehajtásában. Az intézkedés nemcsak a mezőgazdasági munkások gondjait enyhítette, hanem életképessé kívánta tenni a rendszer támaszának tekintett középbirtokokat, ugyanakkor megőrizte a nagybirtokok hagyományos szerkezetét. A reform a megművelhető területek 4%-át érintette, melyek a legtávolabb fekvő, legnehezebben megművelhető területek voltak. Összesen 660 ezer hektár földet osztottak ki. Ebből körülbelül 432 ezer hektárt kisembereknek juttattak, és több mint 200 ezer ember kapott házhelyet. A juttatások következtében 771 ezerre nőtt a 2.9 hektár földterület alatti birtokok száma. 1935-re körülbelül 4.5 millió ember élt a családtagokkal együtt mezőgazdasági munkából.

Töttösről nem sok mindent lehet tudni a korabeli időkből. A település a kezdetektől fogva mezőgazdasági tevékenységekkel foglalkozott. Településszerkezete a maihoz hasonló szalagtelkes kialakítású volt. Közigazgatásilag sok formát megért az évek folyamán. Hol török megszállás alá, Hol Habsburg fennhatóság alá tartozott és Francia megszállásban is része volt.

Az 1828-as évi összeírás szerint a jobbágyházak tulajdonosai a földesurak voltak, bár azokat a jobbágyok építették. Az összlakosság létszáma 189 főt tett ki, és 28 lakóház találtatott. A szántóföldek 1-3 osztályba sorolhatók, közepes termést hoztak. A lakosság búzát, rozsot, árpat, zabot, bükkönyt, lencsét és kukoricát termelt. 2/3 rész őszi, 1/3 rész tavaszi termény volt. Az elvetett termény háromszorosát szokták betakarítani, a réteket évente kétszer kaszálták. Földjeiket hatévenként trágyázták, ősziak alá háromszor, tavasziak alá kétszer szántottak. Évente négy vásárt tartottak, amelynek haszna az uraságé volt.

A kiegyezést követően Rábatöttös Zsennye, Gutaháza és Rum egy körjegyzőséget alkottak, melynek központja Rumban volt. A következő években, évtizedekben folyamatosan fejlődött és növekedett a település. Az első világháború végéig jelentősebb szerkezeti változás nem történt a faluban.

Az 1920-as évi Nagyatádi-féle földreform a 20-as évek közepén éreztette hatását községünkben. Ebben az időben bekövetkezett földbirtokrendezés során kisebb mennyiségű földet és házhelyet osztottak ki. Ezt megelőzően a községi képviselő-testület a következőképpen foglalt állást: „A földbirtokrendezési eljárás során feltétlenül szükséges, hogy az arra érdemes egyének részére házhelyek hasíttassanak ki. Nem tartja azonban indokoltnak a képviselő-testület, hogy nagyobb parcellázással a helybeli uradalom gazdálkodását lehetetlenné tegyék, mert akkor ki fogja fenntartani a gazdasági épületeket, a szeszgyárat, s ki gondoskodik a cselédségről? Az uradalom már eddig is két ízben parcellázott ki területeket, s igazi 'földéhség' a községben nincs is. Azért a földhöz juttatást csak a legmértányosabb esetekben javasolja az arra érdemeseknek, s oly mértékben, ahogy azt az uradalom fenntartása megengedi.” Tehát erősen az uradalom érdekeinek szem előtt tartásával történt a rendezés 1925 kora tavaszán. 1925. január 11-én járt községünkben a földbirtokrendező bizottság, s a helyi gazdasági viszonyok alapján véleményezte vagy elvetette az igénylők kérelmeit. A következő napon a bizottság egy gazdasági szakértővel együtt megtekintette a kiosztásra kerülő földterületet, „amely az uradalom legjobb minőségű földjei közé tartoztak. [Forrás: Helyi adatközlők elmondásai alapján]

Majd következett az 1945. évi földosztás, ami szintén jelentősen átszervezte a magyar birtokrendszert.

3.2. Az 1945. évi földosztás

E földreform elrendeléséről az 1945. évi VI. törvény gondoskodott, törvényerőre emelve a Debrecenben március 15-én kiadott 600/1945. M.E. számú „A nagybirtokrendszer megszüntetéséről és a földműves nép földhöz juttatásáról” szóló rendeletet. A hatálybalépés időpontja 1945.03.18-a volt.

A földreform az ország csaknem minden községét érintette. A megművelt területnek 34,8 %-a került felosztásra, mintegy 650 ezer személy között. A juttatás átlagosan 5 katasztrális hold föld volt, de ennek ellenére is, körülbelül 100 ezren kimaradtak a földosztásból. A felosztott területből a mezőgazdasági munkásoknak a 48%-a, a gazdasági cselédek 53%-a, a törpebirtokosoknak 53%-a és a kisbirtokosoknak 20%-a jutott földhöz.

A földosztásnál megszűnt az a feudális egyenlőtlenség, amellyel Magyarország egyedül állt a kultúrnemzetek között. A juttatások során számos új törpe- és kisbirtok keletkezett, illetve a már meglévők kiegészültek. Az 5-10 holdas kategóriában a gazdaságok száma 90%-kal, a földterület pedig 130%-kal gyarapodott. A magyar birtokmegosztás jelentős mértékben változott.

A reform az egyéni juttatásokon kívül, az igénybevett földbirtokok jelentős hányadát közületi célokra biztosította. Az igénybevett erdőket, legelőket, nádasokat csaknem teljes egészében közületi célra rendelték.

Az elkobzás és megváltás útján igénybevett 5 599 000 katasztrális hold földből kerekén 3,3 millió katasztrális holdat biztosítottak egyéni juttatásokra, míg az összes többi közületi célokra tartották fenn. A közületi kategóriában, első a sorban a községi, közbirtokossági és állami tulajdonba adott erdők területe (1 460 000 katasztrális hold). Ezt követte a közlegelők céljára juttatott mintegy 422 000 katasztrális hold ingatlan.

A földosztás jogi megoldása az volt, hogy megváltás címén igénybe vették az 1000 katasztrális hold feletti birtokokat teljes egészében, a 100 és 1000 katasztrális hold közötti területeket pedig a 100 holdat meghaladó részükben. A szőlők, gyümölcsösök 20 katasztrális holdat meghaladó része került igénybevétele.

Elkobzás címén vették igénybe a hazaárulók és népellenes elemek földbirtokait teljes egészében. A mezőgazdasági tevékenységgel élethivatásszerűen foglalkozó személyek fölbirtokait 200 katasztrális holdig, az ellenállási mozgalomban részt vett

személyekét pedig 300 katasztrális holdig mentesíteni lehetett. Ezeken kívül mentesek voltak még az állami és közbirtokossági legelők.

A népi szervek által befejezett nagybirtokok felosztása még nem volt befejezettnak tekinthető, mert csak azután kezdődött a kiosztott ingatlanok műszaki felmérése és telekkönyvezése.

Az 1947. évi V. Tc. megszüntette a népi szerveket és hatáskörüket a megyei földhivatalokra, illetve az Országos Földhivatalra ruházta át. Ezzel egy időben a kormány elrendelte a telekkönyvi munkálatok sürgős elvégzését, mert ez a bizonytalanság hátráltatta a termelést. 1947. október 1-ig –alig több mint 8 hónap alatt – az ország valamennyi községében elkészültek a munkarészek. A rövid határidőből és a munka nagyságából eredően a munkarészek vázlatos jellegűek voltak, pusztán a kész helyzet rögzítésére szorítkoztak. Így ezzel a megoldással csak ideiglenes telekkönyvezést nyertek.

További földbirtok- politikai tennivaló volt a házhelyosztás, házhelyrendezés. A házhelyosztásnál a földmérési munkát már úgy végezték el, hogy a készített munkarészek nagy része alkalmas volt végleges telekkönyvi átvezetésre. 1949-ig összesen 418 ezer házhely került kiosztásra, melyeknek átlagos területe 500 négyszögöl volt.

Az 1945-ös földosztás keretében községünkben is jelentős területek kerültek kiosztásra. Az igénylők nagy része földhöz jutott, és szép számú házhelyet is birtokba vehettek az igénylők. [Forrás: Helyi adatközlők elmondásai alapján]

1951. októberében településünkön megalakult a Kossuth Mtsz., amely a későbbi átszervezések következtében, 1962. január 10-én egyesült a rumi Vörös Csillag Mtsz.-szel. Ez az egyesülés megteremtette az alapot a nagyüzemi gazdálkodás előnyeinek jobb kihasználásához.

3.3. A mezőgazdaság „szocialista átszervezése”

1959 és 1962 közötti években, a földhasználati viszonyokban igen jelentős változás következett be, a magyar mezőgazdaságot szovjet mintára erőszakosan kollektivizálták. 1959 márciusában törvényerejű rendelet készült a termelőszövetkezetekről, amelynek értelmében 15 hónap alatt – ígérekkel, zsarolással, néha fizikai erőszakkal – befejeződött a paraszti magángazdálkodás felszámolása. Eredményeként a földeknek mintegy 6%-a maradt magántulajdonban. A „szovjet minta”

akkor azt jelentette, hogy a háztáji gazdaságokat „átmeneti rossznak” tekintették, a mezőgazdasági- és élelmiszertermelést hosszú távon nagyüzemekkel kívánták megoldani.

Szerencsére ezt a radikális fordulatot 1962 után már pozitív elemek is követték, agrárpolitikánk fokozatosan tért el-, majd elszakadt a szovjet agrármodelltől, és a keleti blokkban egyedülállóan, sajátos jellemzőkkel gazdagította a mezőgazdaságot, amely igen gyorsan összekapcsolt az élelmiszeriparral.

1965 és 1985 közötti szakaszt a dinamikus fejlődés, a gyors gazdasági növekedés és a figyelemre méltó eredmények jellemezték. Az 1970-es évektől a magyar mezőgazdaság volt az egyetlen nettó teherviselő ágazat, exportaktívuma ekkor elegendő volt a hitelkamatok törlesztéséhez. A magyar agrártermelés az ország, de a KGST látványos sikerágazata volt. [Forrás: Helyi adatközlők elmondásai alapján]

3.4. A személyi földtulajdon elismerése

A magyar mezőgazdaság következő fontos állomása 1967 volt. A társadalmat alapvetően érintette, hiszen a mezőgazdasági termelés döntő hányadát a termelőszövetkezetek adták és az összes kereső lakosságnak mintegy egyharmadát tette ki a termelőszövetkezetekben dolgozók száma.

Az 1967. évi III. törvény a termelőszövetkezetek működését, gazdálkodását és szervezetét szabályozó, valamint a földtulajdon és földhasználat egyes kérdéseiről szóló 1967. évi IV. törvény (Ftt.) minden rendelkezése a termelőszövetkezeti földtulajdon gyarapodását, a földtulajdon és földhasználat egységének fokozatos megteremtését szolgálta. A szövetkezeti törvény kimondja, hogy a közös gazdaság a tsz-tagok személyi és vagyoni társulása, tehát a termelőszövetkezetek a tsz-tagoké. A törvény megszüntette a földkiadást. A szövetkezet közös használatában álló valamennyi olyan föld, amely kívülálló tulajdonában állt, illetve nem volt haszonélvezettel terhelt, megváltási ár ellenében termelőszövetkezeti tulajdonba került.

Az 1967. évi IV. törvény (Ftt.) az állampolgárok személyes szükségleteinek kielégítése érdekében elismerte a személyi földtulajdont, amely 800-1600 négyszögölig terjedhetett. A területek belterületen vagy zártkertben helyezkedte el.

A földtulajdon és földhasználat továbbfejlesztéséről szóló törvény a föld jogi helyzetének rendezésével és a termelőszövetkezeti földtulajdon létrehozásával olyan folyamatot indított el, amely hosszabb időre megszabta a nagyüzemi gazdálkodás irányát,

és biztosította a fennmaradásukat. Az új törvények számos olyan előremutató és korszerű intézkedést is hoztak – új gazdasági mechanizmus révén – amelyek elősegítették a termelőszövetkezetek vállalatszerűen gazdálkodó nagyüzemekké válását.

3.5. Tartós földhasználat

A földtulajdon társadalmasításának csúcsát az 1976. évi 33. törvényrendelettel bevezetett tartós földhasználat jogintézménye jelentette, amely megszüntette az állami, illetve szövetkezeti tulajdon állampolgároknak történő eladását. A termőföld, valamint a lakó- és üdülőtelek a személyi tulajdon mértékéig csak tartós használatba kerülhetett. Ezt a szabályt a földről szóló 1987. évi I. törvény szüntette meg.

A termelőszövetkezetekbe kényszerített termelőket a közös nagyüzemi munkaszervezés képtelen volt eltartani, ezért önellátásukat maguknak kellett biztosítani, ami viszont a minimális egyéni földhasználat nyújtása lehetetlen volt. Később, amikor a nagy- és kisüzem együttélése kifejlődött, a kistermelés önellátási szerepe árutermelői funkcióvá bővült. A háztáji és az illetmény- földhasználat intézményesítésével, illetve a kistermelés legalizálásával valójában helyreállt a magyar földbirtokszerkezet évezredes történeti folytonossága.

Az 1987. évi I. törvény fenntartotta a megváltás intézményét és az állampolgárok tulajdonszerzésének korlátait is, melyben változást az időközben kibontakozó politikai átalakulás hozott.

Ebben az időszakban településünkön is nagyon sokan jutottak földterületekhez. Ezen területek nagysága 1-2 kh hold között mozgott.

4. Az 1989-es rendszerváltás hatása a rendelkezési jog változásában

Ebben a főfejezetben a rendszerváltás hatásait mutatom be, melyben a szövetkezetek rendelkezési jogának változásait és a kárpótlást fejtem ki bővebben, majd pedig megemlítem a földalapképzést. A főfejezet végén táblázatok segítségével bemutatom a kárpótlást követően kialakult tulajdoni és birtokszerkezetet.

4.1. A szövetkezetek rendelkezési jogának változásai

A 4.1. fejezetben azt próbáltam szemléltetni, hogy a rendszerváltás milyen hatással volt a szövetkezetekre, milyen rendelkezéseket és változtatásokat kellett életbe léptetni, hogy teljesen ne menjenek tönkre rövid időn belül, és ne legyenek áldozatai elhamarkodott döntéseknek.

4.1.1. A közgyűlés hatáskörének növelése

A szövetkezeti tulajdonban, használatban álló földek feletti rendelkezési jogot 1990. február 14-e előtt a szövetkezet vezetősége gyakorolta. Ez időre már jól látható volt, hogy a földkérdés mind a választási küzdelmek, mind az országgyűlési jogalkotás fő témája lesz. Legtöbb indulat a termelőszövetkezeti földek körül alakult ki. Ebben az időben már ismeretesek voltak azok a politikai elgondolások, amelyek a termőföld reprivatizációjától kezdődően azok önkormányzati tulajdonba adásáig fogalmazódtak meg.

A rendelkezési jog erősebb kontroll alá vonása céljából az 1990. évi IX. törvény a szövetkezeti tulajdonban álló ingatlanok feletti tulajdonosi jogok gyakorlását a közgyűlés hatáskörébe utalta, amely az alapszabálynak megfelelően gyakorolhatta. A rendelkezési jog alatt az ingatlan tulajdonjogának átruházására vonatkozó szerződés megkötését, ingatlan tulajdonjogának gazdasági társaságba történő apportálását, bankhitelt biztosító

jelzálogjog alapítását, gazdasági társasággá történő átalakulást, valamint termőföld határozott időtartamra történő haszonbérbe adását kellett érteni.

Ennek bevezetése sem tudta megakadályozni a későbbi földmoratóriumot, mivel a szabály még mindig nagy mozgásteret adott a szövetkezet vezetőinek.

4.1.2. A Vagyonellenőrző Bizottság ellenőrzésének kiterjesztése

Az állami támogatások nagy mértékű csökkentése és a szövetkezetnél megjelenő vagyonfelélés, valamint a termelőszövetkezeti földek kimentésére irányuló törekvések miatt, a vagyonellenőrző bizottságok ellenőrzési jogait bővíteni kellett.

A közvélemény nyomására az 1990. évi XXXVIII. Törvény 1990. június 11-ei hatállyal kiterjesztette a vagyonellenőrző bizottságok hatáskörét a termelőszövetkezeti ingatlanok tulajdonjogának átruházására, megterhelésére, gazdasági társaságok vagyoni hozzájárulásként történő bevitelre, illetőleg határozott idejű bérbeadásra majd a gazdasági társasággá történő átalakulásra is.

4.1.3. Elidegenítési moratórium

Előre látható volt, hogy a szövetkezeti vagyon megosztásáról rendelkező új törvény alapján a szövetkezeti vagyonból nem csak az akkori tagság, hanem a korábban kizárt, kilépett tagok is részesedni fognak.

Erre is tekintettel az országgyűlés 1991. október 5-ei hatállyal az új szövetkezeti törvény hatálybalépéséig, legfeljebb 1991. november 30-ig terjedően felfüggesztette a szövetkezetek gazdasági társasággá történő átalakulását, továbbá úgy rendelkezett, hogy a szövetkezet a tulajdonát a tagok közötti megosztásáról rendelkező külön törvényben írt közgyűlési határozat meghatározásáig – legkésőbb a fenti időpontig – nem idegeníthette el.

4.1.4. Az átmeneti törvény hatása a rendelkezési jogra

A moratórium a többszöri hosszabbítást követően 1992. március 31-ig volt hatályban, míg a vagyonátadó bizottságok előzetes hozzájárulásának beszerzésére vonatkozó kötelezettség 1992. április 30-ig állt fenn.

Az 1992. január 20-án hatályba lépett a 1992. évi II. törvény, az úgynevezett átmeneti törvény, amely tovább fokozta a félreértések lehetőségeit.

Direkt módon nem mondta ki a szövetkezetek rendelkezési jogának a termőföld vonatkozásában bevezetett korlátozását, gyakorlatilag azonban kizárta az érvényes elidegenítés lehetőségét azzal, hogy a termelőszövetkezetek tulajdonában és használatában álló valamennyi termőföldre speciális vagyonnevesítési előírásokat tartalmazott, azaz földalapokba történő besorolását rendelte el.

A földhivatalok a kezdeti bizonytalanságok után sorra utasították el az okirat nyilvánvaló érvénytelenségére hivatkozással a tulajdonjog bejegyzési kérelmeket.

A szövetkezetek 1992. január 20-a után még vagyonellenőrző bizottság engedéllyel sem köthettek termőföld elidegenítésére érvényes szerződést, ellentétben az egyéb ingatlantulajdonukkal a vagyonnevesítés befejezést követően szabadon rendelkezhettek.

4.2. A kárpótlás

1989-ben hazánk földterületének mintegy 92%-a a termelőszövetkezeti- állami és vállalati gazdaságok tulajdonában, koncentrálódott. A maradék 8%-nyi terület az egyéni gazdaságok, a kisegítő gazdaságok és egyéb gazdaságok birtokolták, illetve használták.

A földtulajdon – viszonyok újabb, - igen jelentős átalakítása a kárpótlási folyamat részeként valósult meg, illetve valósul meg az úgynevezett kárpótlási törvények és hozzákapcsolódó végrehajtási rendelkezések szellemében. Statisztikai adatok szerint a kárpótlásra jogosultak száma meghaladta az 1 400 000 főt.

A termőföld szerzésére irányuló kárpótlási igények fedezetéül elsősorban azok a területek szolgáltak, amelyek a törvény hatálya alá tartozó jogszabályok alkalmazásával kerültek a szövetkezetek tulajdonába vagy használatába. A fedezet biztosítása érdekében a szövetkezetnek a feladata, hogy kijelölje és elkülönítse ezeket a földterületeket. Az elvek rögzítése mellett a gyakorlati alkalmazást a rövidesen megjelenő új szövetkezeti törvényre bízta, mely összehangolja az átmeneti szabályokkal.

A törvény a társadalom igazságérzetére figyelemmel az állam által okozott tulajdoni sérelmek miatt 1993. május 1-től kezdődően rendelte el a kárpótlást, amely három részletben történt. Először az 1949. június 8-át követően okozott sérelmeket, majd az 1939. május 1. és 1949. június 8. között alkotott jogszabályok miatti vagyoni sérelmet

szenvedettekre ugyancsak az ezen törvényben meghatározott elvek szerint kidolgozott II. kárpótlási törvény előírásai voltak az irányadók. A III. a személyi kárpótlási törvény. Azokat a személyeket juttatta kárpótláshoz, akiket 1939. május 11. és 1989. október 23. között az életüktől, vagy szabadságuktól politikai okokból jogtalanul megfosztottak.

[Forrás: Szabó – Mizsiné Nyiri..2010.]

A kárpótlásra jogosult volt:

- a magyar állampolgár,
- aki a sérelem elszenvedésekor magyar állampolgár volt,
- akit magyar állampolgárságától való megfosztással összefüggésben ért sérelem
- az a nem magyar állampolgár, aki 1990. december 31-én életvitelszerűen Magyarországon élt.

Ha a volt tulajdonos elhalálozott, kárpótlásra leszármazója ennek hiányában túlélő házastársa tarthatott igényt. A leszármazók egymás között egyenlő arányban jogosultak kárpótlásra. Ezzel ellentétes, korábbi végrendeleteket sem lehetett figyelembe venni. A leszármazó nélkül elhalt után oldalági rokonoknak kárpótlás nem járt.

Termőföld esetén a kár mértékét a korabeli aranykorona érték alapján kellett megállapítani úgy, hogy egy aranykorona ezer forintnak felelt meg. Ez alól kivételt képeztek az erdő területek, melyeknek az aranykorona érték négyszeresét vették alapul.

A kárpótlás mértéke 200 000 Ft kárösszegig 100%-os, 200 000-300 000 Ft között 50%-os, 300 000- 500 000 Ft között 30%-os, 500 000 Ft felett pedig mindössze 10%-os volt. A kárpótlás tulajdoni tárgyaként és volt tulajdonosokként az 5 millió forintot nem haladhatta meg. Több tulajdonos esetén a kárpótlás mértékét a tulajdonostársak között tulajdoni hányaduk arányában kellett megállapítani.

A kárpótlás összegéről kárpótlási jegyet kellett kiállítani, amely bemutatóra szóló, átruházható, állammal szembeni követelés névértéken megtestesíthető értékpapírnak minősült.

Az állam garantálta, hogy a kárpótlási jegy birtokosa

- az állami tulajdon privatizálása során,
- a termőföld tulajdon megszerzésére,
- az állami tulajdonból ingyenesen önkormányzati tulajdonba került lakások értékesítése során fizetőeszközként,

- egzisztencia hitel felvétele során saját erőként használhatja fel,
- illetve életjáradékra válthatja.

A kárpótlás során nagyon sok ember jutott földhöz településünkön is. Sokan voltak, akik korrekt tájékoztatás hiányában a „könnyen” jött kárpótlási jegyeket nem tudták értékelni, és felvilágosultabb, törtetőbb embereknek fillérekért eladták. Ennek ellenére, a mai napig jelentős számú földtulajdonos birtokában van községünk termőterülete, amely a helyi gazdálkodók dolgát is megnehezíti.

4.3. A földalapképzés

A kárpótlási földek kijelölése érdekében el kellett számolni a gazdálkodó üzem teljes földterületével. Ennek szabályit az 1992. évi II. törvény az úgynevezett átmeneti törvény tartalmazza.

A törvény négy földalapba sorolta a földterületeket:

- Részarány tulajdoni földalap,
- Állami tulajdoni földalap,
- Tagi-alkalmazotti földalap,
- Kárpótlási földalap.

A törvény vásárlási jogot biztosított a szövetkezeti föld haszonbérlijének arra, hogy öt évnél hosszabb bérlet esetén a föld tulajdonjogát a polgári jog szabályai szerint megszerezhesse.

Az alapok képzésénél az volt a kiindulási elv, hogy először a részarány-tulajdonosok földalapját kellett meghatározni. Ezt a munkát a gazdaságok a földhivatalok segítségével végezték el. Ugyan csak el kellett különíteni az állami tartalék-területeket is. E két földalapba nem tartozó területeket 50%-50%-nak megfelelően kellett a tag-alkalmazotti és a kárpótlási földalapba helyezni.

Ha a tagi-alkalmazotti földalapképzésnél nem volt szükség a felosztandó terület 50%-ára, a maradékkal a kárpótlási földalapot megnővelhették. Ugyan csak lehetőség volt az állami tulajdonú földek kárpótlási földalapba való kijelölésére is. A kárpótlási törvények lehetővé tették a szövetkezetben a szövetkezeti tagok és alkalmazottak, állami gazdaságoknál az alkalmazottak földtulajdonhoz juttatását. Tagok esetében 30 AK-ig,

alkalmazottak esetében 20-AK-ig lehetett kiegészíteni meglévő földterületeiket, illetve ennyi AK-értékű területet kaphattak. A nyugdíjas tagokat és alkalmazottakat a juttatásnál figyelembe kellett venni.

A részarány tulajdonos kérésére az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett tulajdoni részarányoknak-, az AK értéknek megfelelő értékű földet ki lehetett neki adni. Az önálló ingatlanná alakításának költsége a tulajdonost terhelte. Később a költség felét az állam átvállalta.

A földalapok képzésével kapcsolatban fontos kiemelni, hogy a kárpótlási törvénynek és a szövetkezeti törvénynek számos természetvédelmi vonatkozású előírása volt. A kárpótlási törvény előírása értelmében a kárpótlásra, kiadásra kerülő termőföldet védett természeti területen kívül kellett kijelölni. Ha az így rendelkezésre álló terület, a kijelöléshez nem volt elegendő (ahogy ez a későbbiek során történt is), a természetvédelmi hatóság hozzájárulásával nemzeti park, nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó, továbbá a fokozottan védett területek kivételével, a szövetkezet tulajdonában lévő szántó, kert, gyümölcsös, szőlő és erdő művelési ágba tartozó egyéb védett természeti területen kellett kijelölni a földalapot.

Hasonló szellemben fogalmazódott az átmeneti törvény is, amelynek esetében a törvénymódosítás miatt az előírásokat nem kellett betartani. Ennek következtében jelentős területek köztük erdők kerültek magánkézbe. A mai napig is arra törekednek a szakemberek, hogy ezt az elhibázott lépést kiküszöböljék. Ennek érdekében az anyagi források függvényében minden évben megpróbálnak minél több védett területet visszavásárolni. [Forrás: Szabó – Mizsiné Nyiri..2010.]

Településünkön 1992. március 20-án tartottak ülést, melyen kijelölték a földalap részére a szükséges területeket. Az ülésről készült jegyzőkönyv másolatát az **1. számú melléklet** tartalmazza.

4.4. A kárpótlást követően kialakult tulajdoni és birtokszerkezet

A kárpótlást követően kialakult birtokrendszert táblázatok segítségével szeretném bemutatni. A táblázatok 1990.01.01-i, 1995.01.01-i és 2000.01.01-i időpontokra vonatkoztatva mutatják be a tíz éves periódusban végbement változásokat.

4.4.1. táblázat Magyarország birtokszerkezete

1990. január 1-én				
	Mezőgazd.t.	%	Termő ter.	%
Állami Gazdaságok	840 606	12.98	947 262	11.51
Állami Erdőgazdaságok	47 441	0.73	997 449	12.12
Egyéb állami területek	60 999	0.94	179 957	2.19
Állami terület összesen	949 046	14.65	2 124 668	25.81
Szövetkezeti szektor	4 899 304	75.64	5 456 729	66.28
Egyéni területek	628 545	9.70	651 548	7.91
Összesen	6 476 895	100.00	8 232 945	100.00

4.4.2. táblázat Magyarország birtokszerkezete

1995. január 1-én				
	Mezőgazd.t.	%	Termő ter.	%
Állami Gazdaságok	409 976	6.70	471 704	5.96
Állami Erdőgazdaságok	39 216	0.64	969 380	12.26
Egyéb állami területek	60 102	0.98	161 067	2.04
Állami terület összesen	509 294	8.33	1 602 151	20.26
Szövetkezeti szektor	2 511 693	41.07	2 844 270	35.97
Egyéni területek	3 094 108	50.60	3 461 769	43.77
Összesen	6 115 095	100.00	7 908 190	100.00

4.4.3. táblázat Magyarország birtokszerkezete

2000. január 1-én				
	Mezőgazd.t.	%	Termő ter.	%
Állami Gazdaságok	73 812	1.22	92 457	1.17
Állami Erdőgazdaságok	22 125	0.37	680 467	8.62
Egyéb állami területek	284 978	4.72	632 710	8.02
Állami terület összesen	380 915	6.31	1 405 634	17.81
Szövetkezeti szektor	426 609	7.06	497 195	6.30
Egyéni területek	5 236 181	86.63	5 984 717	75.89
Összesen	6 043 705	100.00	7 887 546	100.00

[Forrás: FVM FTFO; Vaszkó Ené, Apagyi G]

A táblázatban található mezőgazdasági területhez tartozik a szántó, kert,gyümölcsös, szőlő és a gyepek.

A termő terület nevű oszlop az erdő, nádas, halastó és a mezőgazdasági területeket tartalmazza.

A táblázatok segítségével megállapítható, hogy az eltelt tíz év alatt az állami területek aránya 8%-kal csökkent, míg az egyéni területek 70-80%-kal növekedtek.

Az Európai Unió által is elvárt tulajdonszerkezeti változásból még nem lehet következtetni arra, hogy az új tulajdonosok közül hányan kívánnak élethivatásszerűen földműveléssel foglalkozni, és mennyi ebből a város lakó valamint a spekulatív céllal lett földtulajdonos. Az 1994. év végén a KSH arra keresett választ, hogy a falvakban hány háztartás foglalkozik a vállalkozói gazdaság ismérveit megközelítő mezőgazdasági termeléssel.

A felkeresett 2 023 000 falusi háztartásból 1 675 000-ben foglalkoztak valamilyen mezőgazdasági tevékenységgel. Ez az eredmény 1991-hez képest 14%-os visszaesést jelentett.

A KSH 2000. áprilisában újból mezőgazdasági összeírást hajtott végre. A közzétett adatok szerint a vizsgált időpontban, hazánkban 960 000 egyéni gazdaság és 8 200 mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdálkodó szervezet volt. A számlálóbiztosok ebben az esetben is több mint 2 millió háztartást kerestek fel. Az adatokból egyértelműen kiderült, hogy a mezőgazdasági tevékenységet folytató háztartások száma fele volt a 30 évvel korábbi adatoknak. Még ennél is nagyobb mértékben csökkent az agrárnépsűrűség.

A 2004. évi AMÖ adattárának ismertetéséből lehet tudni, hogy napjainkban a 960 000 egyéni gazdaságból már csak 760 000 működik.

Ez a csökkenő tendencia településünk életében is megfigyelhető volt. Még a 90-es évek elején 20-22 háztartásnál volt szarvasmarha, 65-70 háztartásnál volt sertés, addig napjainkra odáig jutottunk, hogy két háztartásban található szarvasmarha, és 15-20 helyen sertés. A birtokpolitikára településünkön ez idáig az osztatlan közös tulajdonok megléte volt a jellemző. Ez jelentősen megnehezítette a helyi gazdálkodók földvásárlási és fölhasználati lehetőségeit. Napjainkban azonban Vas megye egész területén, köztük Rábatöttösön is megkezdődött a közös tulajdonú földek szétosztása. Erre a célra elkülönített alapról azon tulajdonosok földterületei kerülnek kiosztásra, akik a részarány tulajdon kiadása során jutottak földhöz, valamint a helyi földhivatalhoz benyújtották ez

irányú kérelmüket, továbbá a tulajdoni hányaduk meghaladja a 3000 m²-t. Azon tulajdonosok, akik valamelyik kritériumnak nem felelnek meg, a visszamaradó területben továbbra is osztatlan közös tulajdonban maradnak.

5. Birtokfejlesztés a jogszabályok tükrében

5.1 Az Európai Unió (EU) birtokpolitikája

Magyarország Európai Unió tagsága (2004) előtt saját agrárpolitikával rendelkezett. A csatlakozást követően mozgásterünket az EU Közös Agrárpolitikájának célkitűzéseihöz (KAP) és a Világkereskedelmi Szervezet (World Trade Organisation, WTO) alapelveihez kellett igazítanunk. A WTO a világkereskedelem szabályainak kialakítására és azok betarttatására különösen nagy hangsúlyt fektet. Fő célkitűzései a vámok lebontásával szabad verseny biztosítása. Magyarország mezőgazdasági termékeinek 70%-át az Európai Unió tagállamai felé értékesíti. A közös vámok lebontásával növekszik annak a veszélye, hogy az EU-n kívüli országokból (pl. Kanada, Argentína, Brazília stb.) származó mezőgazdasági, élelmiszeripari termékek Magyarország agrárpiacát gyengítik [Forrás: Dr. Nagy Frigyes, 2010].

Az EU, az egységes belső piac megteremtése érdekében a tagországokkal szemben különböző alapelveket határoz meg, mint pl: a tőke szabad áramlása, a munkaerő szabad vándorlása, pénzügyi szolidaritás, az áruk szabad forgalma vagy a diszkrimináció. Ezek az alapelvek az Unió tagországainak állampolgáira egységesen vonatkoznak. A tőke szabad vándorlásának a mezőgazdaságra fontos befolyásoló szerepe van. Ugyanis a termőföldvásárlás tőkebefektetésnek minősül, ezért egyik EU tagállam sem tilthatja meg, hogy más Unió tagország állampolgára vagy gazdasági társasága termőterületet vásároljon. Azt tisztáznunk kell, hogy Magyarországon vásárlási tilalom csak a mezőgazdasági területeket érintett. Ipari területre, házhelyre, kertre a vásárlási tilalom nem vonatkozott. A másik legfontosabb alapelv a diszkrimináció, ennek értelmében az adott tagország más tagország termőföld vásárlóival szemben nem alkothat meg szigorúbb feltételeket, mint a saját polgáraival szemben. Napjainkra, miután a három évvel meghosszabbított vásárlási moratórium is lejárt 2014. április 30-án, hazánkban rendelkeznie kellett egy olyan szabályozási rendszerrel, ami nem mond ellent az Unió elveinek, de ezzel együtt védi a hazai gazdálkodókat.

Az Európai Unió alapító okiratába, a Róma szerződés (1957) hatályba lépését követően bekerült a Közös Agrárpolitika (KAP). A KAP-nak két fontos pillérét különböztetjük meg, az egyik az egységes közös piacszervezés, a másik pillér vidékfejlesztés. Felismerve a vidék jelentőségét és a környezet védelmét egyre nagyobb

szerepet kap a vidéken élők helyben tartása, mezőgazdaságban dolgozók életfeltételeinek javítása. Későbbiekben a támogatási rendszer úgy fog változni, hogy a területalapú támogatásokat átcsoportosítják a vidékfejlesztési célokra. Az Uniós mezőgazdasági támogatások finanszírozása 2007-től két alapra oszlik: az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapra (EMGA) és a Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra (EMVA).

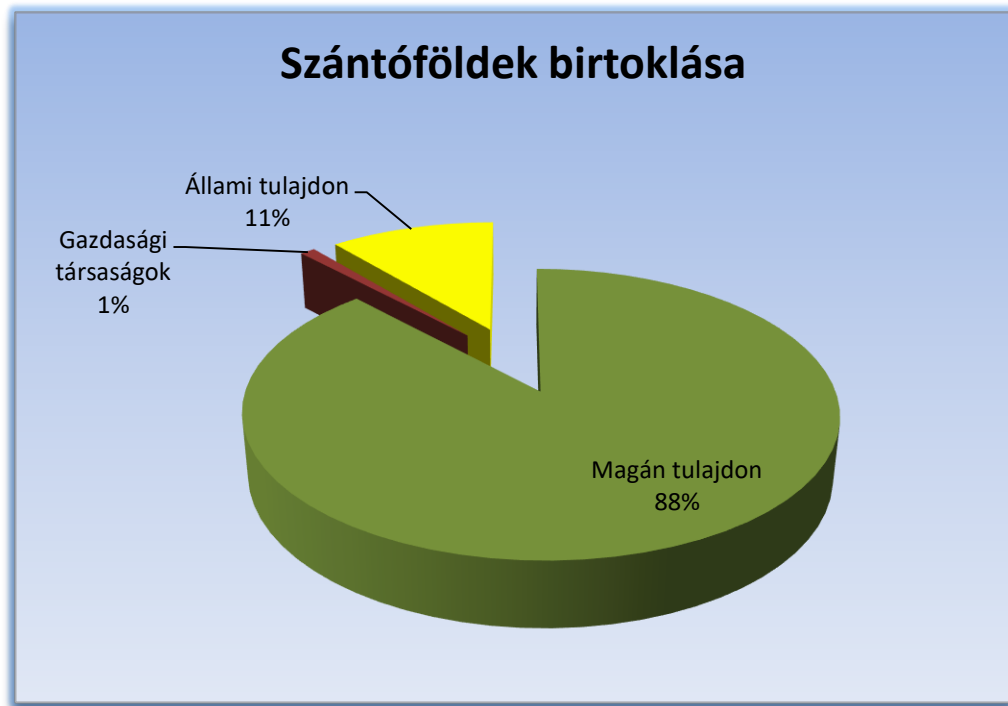
Az EMVA az EU egyik (és a legnagyobb forrással rendelkező) pénzügyi alapja, mely a tagállamokban vidékfejlesztési programokon keresztül működik. Ezek a programok meghatározott tengelyek szerint csoportosított intézkedéseken keresztül hajtják végre a vidékfejlesztési stratégiát, amelynek teljesítéséhez az EMVA-tól kell (lehet) támogatást igényelni. Az ezzel kapcsolatos hatályos jogszabály szerint ebből az alapból számos jogcímen folyósítható támogatás, ezek egyik része fejlesztésszerkezetátalakítást szolgál, másik része bizonyos gazdálkodási hátrányok ellensúlyozását szolgáló, úgynevezett kompenzációs kifizetés. A jogcímek zöme gazdákat, a mezőgazdálkodást folytató gazdaságokat és élelmiszer-feldolgozó vállalkozásokat érint.

Ahhoz hogy egy tagország (vagy régiója) jogosult legyen az alap támogatásaira, egy vidékfejlesztési stratégiára épülő, előírt tartalmú tervben (programban) meg kell tervezni a tagország számára rendelkezésre álló pénzügyi források felhasználást, abban meg kell jelölni többek között az Irányító hatóságot, a kifizető ügynökséget és a Monitoring Bizottság összetételét is.

5.2 Magyarország birtokpolitikája

„ A termőföld a nemzeti vagyon jelentős részét, becslések szerint akár 10-15 százalékát is képezheti. Felelősségteljesen kell bánnunk vele, hogy a földár növekedés eredménye elsősorban a hazai mezőgazdasági termelést és termelőket erősítse. ” [Forrás: Bíró, Sz. 2010]

Magyarországon az Európai uniós átlaghoz (50%) képest jelentősen magas a művelés alá vonható területek aránya, hazánkban a mezőgazdasági művelésre alkalmas területek elérik a 70%-ot. A 2. ábra is jól szemlélteti, hogy a szántó területeknek 88% magán, 11%-a állami és 1% gazdasági társaságok tulajdonában van.

3. ábra Szántó területek birtoklása

[Forrás: Saját készítés]

A területalapú (SAPS) és nemzeti kiegészítő támogatásokra (Top-up) regisztráltak számából kiderül, hogy Magyarországon közel 266 ezer fő foglalkozik hivatásszerűen mezőgazdálkodással.

5.2.1. A termőföldről szóló törvény

Magyarország földbirtok politikáját - a termőföld tulajdonjogának megszerzését, a termőföld haszonbérletét, az elővásárlási jogokat és az általános birtokrendezést – 2014. április 30-ig az **1994. évi LV. termőföldről szóló törvény** foglalta magába. 2014. május 1-ei hatállyal lépett teljes egészében életbe a **2013. évi CXXII. törvény a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról** (ismertebb néven új földtörvény). Az új földforgalmi törvény a legnagyobb garanciát kívánja adni a magyar föld védelmére. A jogszabály – a kormány nemzetpolitikai céljaival összhangban – az agrár kis és középosztályt, a családi gazdaságokat szeretné támogatni, erősíteni, miközben a földpiac első számú szereplőjeként a helyben lakó földművest helyezi előtérbe.

Az új törvény megalkotása azért vált szükségessé, mert hazánk EU csatlakozása alkalmával biztosított 10+3 éves földvásárlási moratórium lejárt. Ezt követően hazánk csak a többi tagállamra is érvényes normák alkalmazásával szabályozhatja a termőföld forgalmát. Kizárólag olyan korlátozások vezethetők be, amelyet a többi EU-tagállam is alkalmaz. Erre figyelemmel tesz különbséget a törvény például a földművesnek nem minősülő személy által megszerezhető földtulajdon mértéke (1 hektár), és a földműves által megszerezhető földtulajdon mértéke (300 hektár) között. A földszerzéshez kapcsolódó kedvezményeket pedig elsősorban a ténylegesen helyben lakó és gazdálkodó, nem pedig a spekulációs céllal földet vásárlónak biztosítja az új szabályozás.

Az új földtörvény egyik legfontosabb szabálya, hogy egy hektárnál többet földet csak **földművesek** szerezhetnek.

Földműves a törvény szerint:

Magyarországon nyilvántartásba vett belföldi természetes személy, illetve tagállami állampolgár, aki az **504/2013.(XII.29.) Kormányrendeletben** meghatározott mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú képzettséggel rendelkezik vagy ennek hiányában **igazoltan legalább 3 éve**

a) mező-, erdőgazdasági tevékenységet, illetve kiegészítő tevékenységet saját nevében és saját kockázatára folyamatosan Magyarországon folytat, és ebből igazoltan árbevétele származott, vagy az árbevétel azért maradt el, mert a megvalósult mező- vagy erdőgazdasági célú beruházás még nem hasznosulhatott, vagy

b) a legalább 25%-ban tulajdonában álló, Magyarországon bejegyzett mezőgazdasági termelőszervezet olyan tagjának minősül, aki mező-, erdőgazdasági tevékenységet, illetve mező-, erdőgazdasági és az azokat kiegészítő tevékenységet személyes közreműködésként végzi;.

A földszerzés feltétele, hogy a tulajdonos vállalja: a föld használatát másnak nem engedi át, és eleget tesz földhasznosítási kötelezettségének. Vállalnia kell továbbá, hogy a földet a tulajdonszerzéstől öt évig nem hasznosítja más célra.

Feltétel az is, hogy nyilatkozzon: nincs fennálló földhasználati díj-tartozása.

Földet ajándékozni csak közeli hozzátartozónak, egyháznak, önkormányzatnak és az állam javára lehet.

A törvény alapján a földművesek 300 hektár földet szerezhetnek meg, birtokmaximumuk pedig - a termelőszervezetekhez hasonlóan - legfeljebb 1200 hektár lehet. Az állattartó telepek üzemeltetői és a vetőmagtermelők viszont 1800 hektár földet

birtokolhatnak. A 300 hektáros földszerzési maximum túlléphető a törvény hatálybalépésekor meglévő föld kisajátítása miatt kapott kártalanítás összegéből vett területtel, valamint közös tulajdon, illetve házastársi vagyonközösség megszűnése esetén.

A **474/2013.(XII.12) Kormányrendelet** tisztázza az elővásárlásra jogosultak sorrendjét.

1. Az állam a Nemzeti Földalapról szóló törvényben meghatározott földbirtok-politikai irányelvek érvényesítése céljából, valamint közfoglalkoztatás, illetve más közérdekű cél megvalósítása érdekében is rendelkezik. Az államot megillető elővásárlási jogot a földalapkezelő szerv gyakorolja.
 2. Közös tulajdonban álló föld esetében a tulajdonostárs tulajdoni hányadának harmadik személy javára történő eladása esetében a földműves tulajdonostárs.
 3. A földet használó olyan földműves, aki helyben lakó szomszédnak minősül, aki helyben lakónak minősül, vagy akinek a lakóhelye vagy a mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa az adásvétel tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van. Földet használó földműves alatt azt a földművest kell érteni, aki legalább 3 éve használja a földet.
 4. A szántó, rét, legelő (gyep), vagy fásított terület művelési ágban nyilvántartott föld eladása esetén az a földműves, aki a föld fekvése szerinti településen az elővásárlási joga gyakorlását megelőzően legalább 1 éve állattartó telepet üzemeltet és a tulajdonszerzésének a célja az állattartáshoz szükséges takarmány-előállítás biztosítása. Ugyanezen a helyen áll rangsorban a szántó, kert, szőlő, gyümölcsös művelési ágban nyilvántartott föld eladása esetén az a földműves, aki számára a tulajdonszerzés célja földrajzi árujelzéssel, továbbá eredet megjelöléssel ellátott termék előállítása és feldolgozása, vagy ökológiai gazdálkodás folytatása.
 5. Az olyan földműves, aki helyben lakó szomszédnak minősül.
 6. Az olyan földműves, aki helyben lakónak minősül.
 7. Az olyan földműves, akinek a lakóhelye vagy a mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa az adás-vétel tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van.
- A 2-7. pontban meghatározott jogosultsági csoportokon belül az elővásárlásra jogosultak sorrendje:

- a. a családi gazdálkodó, illetve a gazdálkodó család tagja,
- b. fiatal földműves,
- c. pályakezdő gazdálkodó

Az új földtörvény rendelkezik a helyi földbizottságok létrehozásáról. Ezek jóváhagyása lesz szükséges a termőföld adás-vételéhez. Tagjuk legalább három, legfeljebb kilenc helyi gazdálkodó lehet.

A **47/2014.(II.26) Kormányrendelet** kimondja hogy a termőföld tulajdoni jogának átruházására irányuló okirat 2014.03.01. napjától csak biztonsági elemekkel ellátott papír alapú okmányon készülhet – a Földhivatal csak ilyet fogadhat el.

A jövőben a termőföld – korlátozott időtartamra – jelzálogfedezetként is szolgálhat.

[Forrás: www.drszasz.hu]

Az új földtörvény gazdálkodóként engem is érint. Véleményem szerint a törvény összességében jól kidolgozott, minden sarkalatos kérdést érintő, a magyar földet, a magyar gazdákat, a magyar embereket védő jogszabály. Bár a földtörvényre is igaz az a magyar szólárás, hogy mindenkinek egyszerre nem lehet a kedvére tenni. Nem lehet, mert amíg a tőkeerős nagybirtokosoknak az lenne az érdekük, hogy minél nagyobb területek kerüljenek a fennhatóságuk alá, addig a kis és családi gazdaságok a fennmaradásukhoz, működésükhöz szükséges földterületeket szeretnék birtokba venni. Véleményem szerint ezt **az ellentétet nem oldja fel a mostani földtörvény sem**. A pesszimista hangvételű emberek, úgynevezett nagybirtokosok azt mondják, hogy a kis- és családi gazdaságok hosszú távon életképtelenek. Szerintem ezeknek az embereknek egyáltalán nincs igazuk! Ezek az emberek elfelejtik, hogy amíg ők a kárpótlás során ezer forint értékű kárpótlási jegyen vettek 1 AK (jobb esetben 2 AK) értékű földet, és jutottak 10-30 ezer forintért egy hektár földhöz, addig napjainkban 1 millió forint körül lehet megvásárolni 1 hektár szántót. Ezek a kis- és családi gazdaságok nagy nehézségek árán tudnak újabb és újabb területekhez jutni. Jelenleg abban az ördögi körben vannak, hogy egyszerre három dologra kell forrást biztosítaniuk. Egyrészt új területek vásárlására, másrészt a meglévő géppark és épületegyüttes fejlesztésére, valamint a megélhetésre. Ez egyáltalán nem egyszerű feladat. Igen is nagy odafigyelést és jó szervezőkészséget igényel a gazdák részéről. Visszatérve a kis- és családi gazdaságok életképességéhez, véleményem szerint megfelelő birtokmérettel igen is hosszútávon is életképesek tudnak lenni. Ez a megfelelő birtokméret az ország minden részén más és más, de nagyságrendileg 60-100-150 ha már elegendő egy kis- vagy családi gazdaság

fenntartásához. Ha ehhez a birtoknagysághoz hozzáveszünk még állattartást is a mezőgazdaság jelentős részét lefedő nagyságban, akkor elmondható, hogy egy ilyen kis- vagy családi gazdálkodás legalább 2-3 embernek tud munkát biztosítani. Összehasonlításképpen a településünkön is működő nagygazdaság körülbelül 1000 hektáron gazdálkodik mindössze 12 emberrel. Ha ezt a területet 10-12 kis- vagy családi gazdaság hasznosítaná, látható, hogy legalább 2x- 3x annyi munkaerőt lehetne foglalkoztatni. Ezáltal megoldódhatna a kisebb települések elnéptelenedése, mert lenne munka, nem kellene mindenáron a városokba költözni. Az eddig a gyárakban dolgozó falusi lakosság helyére városi munkanélküliek kerülhetnének, ezáltal a munkanélküliség is csökkenne. Ez lehetne a magyar gazdaság, sőt az egész ország egyik mentőöve.

5.2.2 Épített környezet kialakításáról szóló törvény

Az országos és a térségi területfejlesztési és terület rendezési feladatok ellátásának szabályait a területrendezésről és területfejlesztésről szóló 1996. évi XXI. tv. (továbbiakban Tftv.) határozza meg. Később ez a törvény annyiban változott, hogy kettévált, területrendezési és területfejlesztési törvénnyé.

A törvény célja a területfejlesztés és területrendezés alapvető feladatainak, szabályainak megállapítása, intézményrendszerének kialakítása.

A törvény hatálya kiterjed az országos és térségi területfejlesztési és területrendezési feladatok, valamint a térségi területfejlesztési és területrendezési feladatokat ellátó területi önkormányzatok vidékfejlesztési és koordinációs feladatainak ellátására. A törvény hatálya alá tartoznak az e tevékenységben közreműködő, illetőleg általa érintett természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek. [Forrás: <http://net.jogtar.hu>]

Területfejlesztés alatt az országos, valamint a térségi szintű társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok feltérképezését és a beavatkozási irányok meghatározását, továbbá a rövid, közép-és hosszú távú fejlesztési célok, koncepciók meghatározását és fejlesztési programok keretében történő megvalósítását értjük.

Fejlesztési koncepción az ország, vagy egy adott térsége hosszú távú, átfogó fejlesztési céljait meghatározó tervdokumentumot nevezzük. A fejlesztési koncepció alapján készül az úgynevezett fejlesztési program, amely a középtávú stratégiai és operatív programokat foglalja magába.

A területfejlesztésnek vannak különösen fontos feladatai, mint például:

- az ország különböző adottságú térségeiben a társadalom és a gazdaság megújulását elősegítő fejlesztés politika kidolgozása;
- a gazdaság szerkezeti megújulásának elősegítése, a munkanélküliség mérséklése;
- az elmaradott térségek felzárkóztatásának elősegítése;
- vonzó vállalkozói környezet kialakítása;
- a kiemelt térségek fejlődésének elősegítése;
- az innováció feltételeinek javítása;

A fentebb felsorolt feladatokon túl, minden egyes településnek megvan a maga irányvonala, mely mentén megpróbálja saját lakókörnyezetét fejleszteni. Ez azért is nagyon fontos, mert a községre legjellemzőbb és hozzá legközelebb álló tevékenységi köröket próbálja előnyben részesíteni.

Településünkön a fejlesztési irányok véleményem szerint nem túl széleskörűek. Miután Rábatöttös külterületének a 88%-a szántó, ezért a legnagyobb potenciál abban rejlik. Első és talán legfontosabb fejlesztésre váró terület a közutak és a mezőgazdasági utak megerősítése, rendbetétele. Miután a településen élők nagy része a kevés helyi lehetőség miatt más községekben dolgozik, törekedni kellene a helyi munkalehetőségek megteremtésére. Rábatöttös földrajzi adottságaiból ítélve ezt a helyi gazdálkodók állattartásra és kertészkedésre való ösztönzésével lehetne orvosolni. A mezőgazdaságban ez a két ágazat az, aminek a legnagyobb az élő munkaerő igénye. Ha munkahelyek teremtnének, az emberek is szívesebben telepednek le. A 2000-es évek második felében az önkormányzat új építési telkek kialakításával próbálta meg fellendíteni a népesség gyarapodást. Sajnálatos módon ezen törekvéseit a gazdasági válság megtorpedózta.

Fejlesztési lehetőség rejlik a helyi lovas udvar és a közeli horgásztó idegenforgalmi kiaknázásában is. Szálláshelyek biztosításával, igényes vendéglátással újabb munkahelyek jöhetnének létre.

5.2.3 Kölcsönös megfeleltetésről szóló törvény

Európai gazdálkodónak lenni előnyös dolog a támogatások szempontjából.

Ez az előny egyben társadalmi felelősség is. A 2003-as év ezért bír nagy jelentőséggel: közvetlen kapcsolatot teremtett a természeti erőforrásokat használó gazdálkodó által igényelhető közvetlen kifizetések és a társadalom elvárásai között. Ez azt jelenti, hogy csak azokat a gazdálkodókat illeti meg a teljes támogatási összeg, akik tiszteletben tartják a minimális jogszabályi követelményeket a környezet- és természetvédelem, az élelmiszerbiztonság, az állategészségügy és az állatjóllét terén.

Európai gazdálkodónak lenni kihívás is. Nem csupán a változó piaci feltételekhez kell folyamatosan alkalmazkodni, hanem a változó agrárpolitikához is. 2009. január 1-jétől, fokozatosan hazánk is bevezette a kölcsönös megfeleltetés teljes rendszerét, mint a közvetlen támogatások ellenőrzési rendszerét.

A kölcsönös megfeleltetés két alapvető elemből áll:

- jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK)
- helyes mezőgazdasági és környezeti állapot előírásai (HMKÁ)

A JFGK mozaikszó jelentése: jogszabályba foglalt gazdasági követelmény. Azt a 19 közösségi jogszabályt nevezzük JFGK-nak, amelyek a 73/2009/EK tanácsi rendelet II. mellékletében találhatók.

A 19 közösségi rendelet és irányelv egyes rendelkezései 4 összefoglaló csoportba oszthatók, úgy, mint:

- ☆ Természetvédelem (madárvédelem, élőhely-védelem);
- ☆ Környezetvédelem (felszín alatti vizek védelme, szennyvízcsap felhasználás szabályai, nitrátszennyezés elleni védelem);
- ☆ Állatjelölés;
- ☆ Állategészségügy (megbetegedések bejelentése, élelmiszer- és takarmánybiztonság, állatvédelem), valamint növényegészségügy.

A KM rendszerét (a JFGK-kat) a régi tagállamokban (EU15) 2005-ben kezdték bevezetni, s a hároméves bevezetési időszak (2005-2006-2007) után 2007-ben már az összes követelményt és előírást ellenőrizték a gazdálkodóknál. A 2004-ben csatlakozott új tagállamokban (EU-10) a JFGK-k bevezetése 2009. január 1-étől kezdődött, és 2013-ban váltak teljes körűvé.

Szakmai tartalom szempontjából a 2009-ben bevezetett követelménycsomag a következőket fedi le:

- ❖ A vadonélő állatok és növények, valamint a természetes élőhelyek védelme (JFGK1, JFGK5);
- ❖ A felszín alatti vizek szennyezés elleni védelme (JFGK2);
- ❖ A szennyvíz iszap mezőgazdasági felhasználása (JFGK3);
- ❖ A mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezés elleni védelem (JFGK4);
- ❖ Sertések azonosítása és nyilvántartása (JFGK6);
- ❖ Szarvasmarhák azonosítása és nyilvántartása (JFGK7);
- ❖ Juh- és kecskefélék azonosítása és nyilvántartása (JFGK8)

A 2011-ben bevezetett követelménycsomagok által lefedett szakmai tartalmak:

- Növényvédő szerek engedélyezésének, forgalomba hozatalának és használatának általános követelményei (JFGK9);
- Hormonhasználat követelményei az állattenyésztésben (JFGK10);
- Élelmiszerbiztonság, takarmánybiztonság követelményei (JFGK11);
- Bizonyos fertőző állatbetegségek megelőzésének és bejelentésének követelményei (JFGK12, JFGK13, JFGK14, JFGK15).

A 2012-ben bevezetett követelmény csomagok által lefedett szakmai tartalmak:

- ✓ A 6 hónapnál fiatalabb szarvasmarhafélékre (borjakra) vonatkozó állatjóléti előírások (JFGK16);
- ✓ Állatjóléti előírások sertések védelme érdekében (JFGK17);
- ✓ Állatjóléti előírások a gazdasági haszonállatok védelme érdekében (JFGK18).

A KM ellenőrzésre az MVH választja ki a gazdálkodókat. A gazdálkodási követelményrendszer betartását az MgSzH által elvégzendő ellenőrzések vonatkozásában az MgSzH megyei Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság, az Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság, valamint a Földművelésügyi Igazgatóság szakemberei ellenőrzik, az eljárást pedig a megyei főigazgatóság koordinálja.

A helyszíni ellenőrzéseket alapvetően előzetes bejelentés nélkül kell végrehajtani. Azonban – ha az ellenőrzés célját ez nem veszélyezteti –, indokolt esetben értesíteni lehet/kell a gazdálkodót. Ilyen indokolt eset lehet például a ridegtartású állatok betelérése olyan telephelyre/ karámba, ahol a fűlszámok ellenőrizhetők. Az értesítés az ellenőrzés előtt legfeljebb 48 órával történhet.

Az ellenőrző szervek a vonatkozó közösségi és nemzeti szabályok alapján a rendelkezésükre bocsátott adatok alapján ellenőrzik, hogy a mezőgazdasági közvetlen kifizetésben részesülő, valamint az EMVA 2. tengelyéből nyújtott egyes támogatásokban részesülő mezőgazdasági termelő betartja-e a tanácsi rendelet jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeit, valamint teljesíti-e a helyes mezőgazdasági és környezeti állapotban való tartásra vonatkozó előírásokat.

A helyszíni ellenőrzésről minden esetben jegyzőkönyv készül, amely adatlapból és betétlapokból áll. Az adatlap a gazdálkodó adatait tartalmazza, a betétlapok pedig az egyes jogszabályi követelmények betartásának ellenőrzését dokumentálják.

Az ellenőrzések célja nem a minél nagyobb büntetések kiszabása. Sokkal inkább az, hogy a gazdálkodók a legalapvetőbb előírásokat tartsák be és ne próbáljanak kibújni az előírások alól. Ha az ellenőrzés során kiderül, hogy vétettek az előírások ellen, annak függvényében, hogy ez gondatlanságból eredő vagy szándékos, különböző mértékű szankciókat alkalmazhatnak.

Ezek alapján a szankció mértéke a gondatlanságból elkövetett szabályszegések esetében lehet egy, három vagy öt százalékos levonás a termelőlél. Ismételt megszegés esetén maximálisan 15% levonás lehetséges. Szándékos szabályszegés esetében a büntetés mértéke a minimális 20%-tól a több támogatási rendszerből való kizárásig terjedhet. A szankciószámítást az MVH végzi. A konkrét összegről a gazdálkodó a támogatásról szóló határozatokból értesül.

A kölcsönös megfeleltetés keretében történő ellenőrzésen 2013. szeptemberében már saját gazdaságom is átesett. Az ellenőrzés során 4 követelményrendszert vizsgáltak.

A felszín alatti vizek szennyezés elleni védelmének (JFGK2) szabályait megfelelően betartottam.

A szennyvíz iszap mezőgazdasági felhasználására (JFGK3) vonatkozó követelménynek a vizsgálatánál azt ellenőrizték, hogy történt-e szennyvíziszap elhelyezés a mezőgazdasági területeimen, ha történt, a megfelelő engedélyekkel rendelkeztem-e. Mivel nem történt elhelyezés, ezért ennek a követelménynek is megfelelttem.

A mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezés elleni védelem (JFGK4), azért került bele az ellenőrzési körbe, mert termőterületeim nagy része nitrát érzékeny területeken helyezkedik el. Az ilyen területeknél legalább 5 évente talajvizsgálatot kell végeztetni. Ennek a követelménynek is megfelelt gazdaságom, ugyanis a legrégebb óta használt (2009-től) területeimre elvégeztem a vizsgálatot.

A 4. vizsgált követelmény a növényvédő szerek engedélyezésének, forgalomba hozatalának és használatának általános feltételeinek való megfeleltetés volt (JFGK9). Itt elsősorban arra volt kíváncsi a Tisztelt Hatóság, hogy milyen növényvédő szereket használtam az egyes növénykultúrákban, a kijuttatás mikor és milyen dózisban történt. Ezek az információk egytől-egyig szerepeltek a folyamatosan vezetett úgynevezett permetezési naplóba, melynek áttanulmányozása során szintén mindent rendben találtak. Személyes tapasztalataim alapján összességében elmondható, hogy az ellenőrzés nem rossz szándékkal, kötözködve, minden hibát megkeresve történt, hanem a ténylegesen előírtak betartására vonatkozott.

5.3 Nemzeti vidékstratégia

Történelme során, nehéz helyzetekben mindig vidéki gyökerekből táplálkozva, a falusi közösségek erejére támaszkodva tudott a magyar társadalom megújulni. A vidék nem csupán profitérdekeket kiszolgáló termelési tér, hanem társadalmi, kulturális és természeti értékek összessége. E térségek egyrészt az ott élők számára biztosítják az életfeltételeket, másrészt mással nem helyettesíthető ökoszisztéma-szolgáltatásokat biztosítanak, amelyek az egész társadalom számára biztonságos élelmiszerellátást, jó környezetminőségi feltételeket, természeti erőforrásokat és értékeket, regenerációs és rekreációs lehetőséget kínálnak. A magyar vidék, a mezőgazdaság és a környezet ügye ezért nem csak a falun élő emberek gondja. A vidék sikerének és kudarainak a társadalom minden tagja részese. [Forrás: Nemzeti Vidékstratégia 2012 – 2020]

A vidékstratégia célja, hogy hazánk vidéki térségeinek nagy részén érvényesülő kedvezőtlen folyamatokat megfordítva, a fenntarthatóságot, az életképes agrár- és élelmiszertermelést és a vidéki élet értékeit középpontba állító jövőkép alapján kijelölje az ország vidékpolitikájának célkitűzéseit, alapelveit, valamint az azok elérését biztosító programok és intézkedések végrehajtási kereteit. A vidéki Magyarország egészének megújulását tűzte ki célul, ezért a természeti értékek és a környezet védelmére, a természeti erőforrások fenntartható hasznosítására alapozva határozta meg az agrár- és

élelmiszergazdaságra, valamint a vidékfejlesztésre vonatkozó tennivalókat. Legfontosabb céljai a következők:

- az agrárium és a vidék hanyatlásának megállítása;
- a minőségi mezőgazdálkodás megteremtése;
- biztonságos élelmiszerellátás;
- a természeti értékek megőrzése, környezetbiztonság;
- a vidéki élet feltételeinek javítása;

Ezeknek a stratégiai céloknak a 2020-ig terjedő időszaka egyrészt a benne foglalt nemzetstratégiai szintű célok megvalósítását szolgáló programok ütemezett végrehajtásához, másrészt az Európai Unió Európa 2020 stratégiájához és a kapcsolódó, 2014-2020 közötti programfinanszírozási időszakhoz illeszkedik. A stratégia nemzeti programjai és intézkedései így összességükben azt célozzák, hogy 2020-ig a vidék társadalmi és gazdasági folyamataiban, illetve a vidéki élet minőségében az érintettek számára is érezhető javulás következzen be. Mindezt úgy érje el, hogy a vidék természeti tőkéjét megőrizze, lehetőség szerint még gyarapítsa is.

A vidékfejlesztési stratégia egyik kiemelkedő része a fenntartható agrárszerkezet és termeléspolitika. Ehhez a stratégiai területhez számos vidékstratégiai nemzeti program kapcsolódik, mint az

- Ökológiai gazdálkodás program;
- Génmegőrzési program;
- Táj és agrár-környezetgazdálkodási program;
- Állattenyésztés fejlesztési program;
- Lovas program;
- Kertészeti program;
- Szőlő és borprogram;
- Szántóföldi növénytermesztés program;
- Gyepgazdálkodás program;
- Erdőprogram;
- Halgazdálkodási program;
- Vadgazdálkodási program;

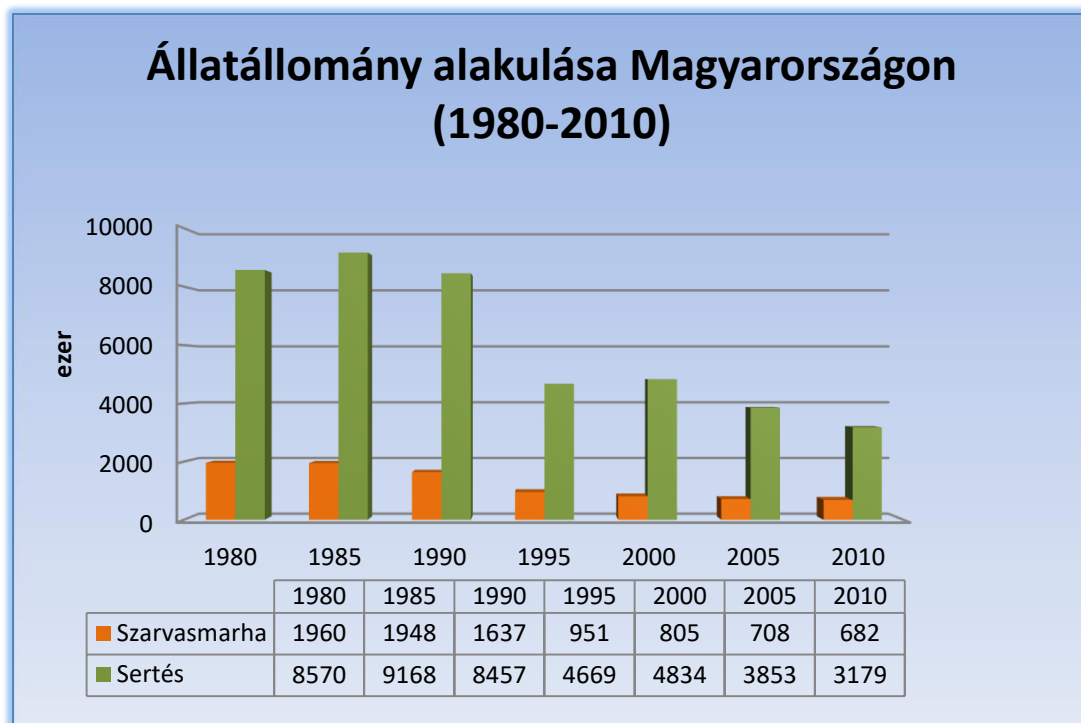
A fentebb felsorolt programok mindegyikét részletesen nem mutatom be, mivel elég terjedelmes témakört ölelnek fel egyenként is. Diplomatervem témájához leginkább kapcsolódó két programot szeretném részletesebben ismertetni.

a.,: Szántóföldi növénytermesztés program:

Az ország agroökológiai adottságai, kiterjedt szántóterületei jó minőségű, versenyképes hozamokat produkáló szántóföldi növénytermesztést tesznek lehetővé. A termelési potenciál biztonságosan kielégíti a hazai élelmezési és takarmányozási szükségleteket, sőt jelentős exportot produkál. Adottságaink a gabona vetőmag termesztésre is kiválóak. A legnagyobb volument a gabonafélék jelentik, melyeknek a szántóterület kétharmadát elfoglaló aránya azonban már torzult termelési szerkezetet mutat. A program célja, hogy a növénytermesztést minél több ágazatra bontva, elsősorban az állattenyésztésben felhasználásra kerülő fehérje növények, takarmánynövények termelését fokozzák. Szintén fontos cél, hogy a növénytermesztésben használatos eszközök és technológiák továbbfejlesztésre kerüljenek.

b.,: Állattenyésztés fejlesztési program:

Az állatállomány erőteljesen lecsökkent, az ágazati egyensúly felborult, így kiemelt programként fogalmazódik meg az állattenyésztés fejlesztése.

4. ábra Állatlétszám alakulása Magyarországon

[Forrás: KSH]

A fenti ábrából jól látható, hogy milyen jelentős csökkenés következett be a szarvasmarha és sertés állományban.

Az állattartásnak kedvez az a hazánkban is jellemző, de világszerte tapasztalható tendencia, hogy az emberiség egyre több állati eredetű fehérjét fogyaszt. Magyarországon mind a gabona, mind a szálatakarmányok adottak az állatállomány megfelelő színvonalú takarmányellátásához. A programon belül gyakorlatilag minden állatfajtára dolgoztak ki alprogramokat. A legnagyobb jelentőséggel bíró a sertéságazat. Az ágazat hazánkban mind az előállítás, mind a fogyasztást illetően nagy hagyományokkal rendelkezik. A sertéstartó kis- és közepes gazdaságok termelésbe vonása, a nagyüzemek technológiai szinten tartása révén az állomány viszonylag gyorsan növelhető a belső fogyasztási és exportcéljainknak megfelelő 6-7 milliós szintre. A sertéságazat fejlesztése hozzájárul a Nemzeti Vidékstratégia további fő céljaihoz, a munkahelyteremtéshez, a helyi ellátáshoz, a megtermelhető gabonamennyiség hatékony felhasználásához.

Véleményem szerint ezek a stratégiai irányelvek elősegíthetik a vidék fejlődését és egyben megállíthatják a jelenleg tartó negatív tendenciákat. Élhetőbb környezet és munkahelyek teremtésével ismét előtérbe kerülhetnek a falusi élet szépségei, a tiszta, csendes, nyugodt környezet.

6. Birtokfejlesztés

A Birtokfejlesztés elnevezés egy elég tág fogalom, melyet a következő képpen lehetne definiálni. A birtokfejlesztés feladata, hogy intézkedések sorozatával-, új törvényekkel-, törvénymódosításokkal elérni azt, hogy az ország földterülete nagyrészt olyanok kezébe kerüljön, akik abból megélni kényszerülnek.

6.1 A modellterület és családi gazdaság bemutatása

Diplomatervem témájául választott modellterület Rábatöttös község, melyen belül saját családi gazdaságomat kívánom bemutatni. Rábatöttös egy kis község Vas Megye szívében, területi elhelyezkedésének köszönhetően, leginkább mezőgazdasági tevékenységre van beállítva.

	Terület (ha)	Terület (%)
Szántó	526	88
Gyep (rét, legelő)	26	4
Erdő	13	2
Kivett	33	6
Összesen:	598	100

6.1.a táblázat Rábatöttös külterületének művelési ág szerinti megoszlása

[Forrás: Településrendezési terv Rábatöttös 2006.]

A táblázatból jól látható, hogy községünkben a szántók aránya rendkívül magas (88%), ami jóval az országos átlag felett van. Az erdők aránya viszont jóval elmarad az országos átlagtól (18%), mivel mindösszesen 2%-a a külterületnek. Kert, szőlő, gyümölcsös, nádas és halastó művelési ágú területek egyáltalán nem találhatók településünkön. A fenti adatokból jól látható, hogy településünkön rövid távon, csak a szántóföldi növénytermesztéssel és az abból táplálkozó állattenyésztéssel lehet számolni, mint fejlesztési lehetőséggel.

Diplomatervem témájául azért választottam a birtokfejlesztést, mert jómagam is foglalkozom mezőgazdasággal. Többgenerációs vidéki emberként a gazdálkodás soha

nem állt távol tőlem, mivel anyai és apai nagy- és dédszüleim is foglalkoztak mezőgazdasággal. A nagyszüleim a munkájuk mellett háztáji gazdaságokat tartottak fenn, amelyekben az évtizedek során sokféle haszonállat megtalálható volt, mint például baromfi, nyúl, bárány, sertés, szarvasmarha és ló. Anyai nagyapám még méhészettel is foglalkozott. Szüleim gazdasága már jóval szerényebb volt, csak a baromfi és a sertés volt megtalálható az udvarban.

Jómagam már gyermek fejjel belekóstoltam a gazdálkodásba. 12 évesen kezdtem el nyulakkal foglalkozni. Egészen főiskolás koromig foglalkoztam nyúltenyésztéssel, amikor is a kollégiumi élettel már nem volt összeegyeztethető az állattartás. Ez alatt a 8 év alatt megtapasztaltam a gazdálkodás szép és jövedelmező oldalát, de a vele járó kockázatot és jelentős veszteséget is. Elég volt egyetlen szúnyogok által terjesztett betegség, és az akkor 15 anyanyúlból és azok szaporulatából álló állomány 90%-át elvitte.

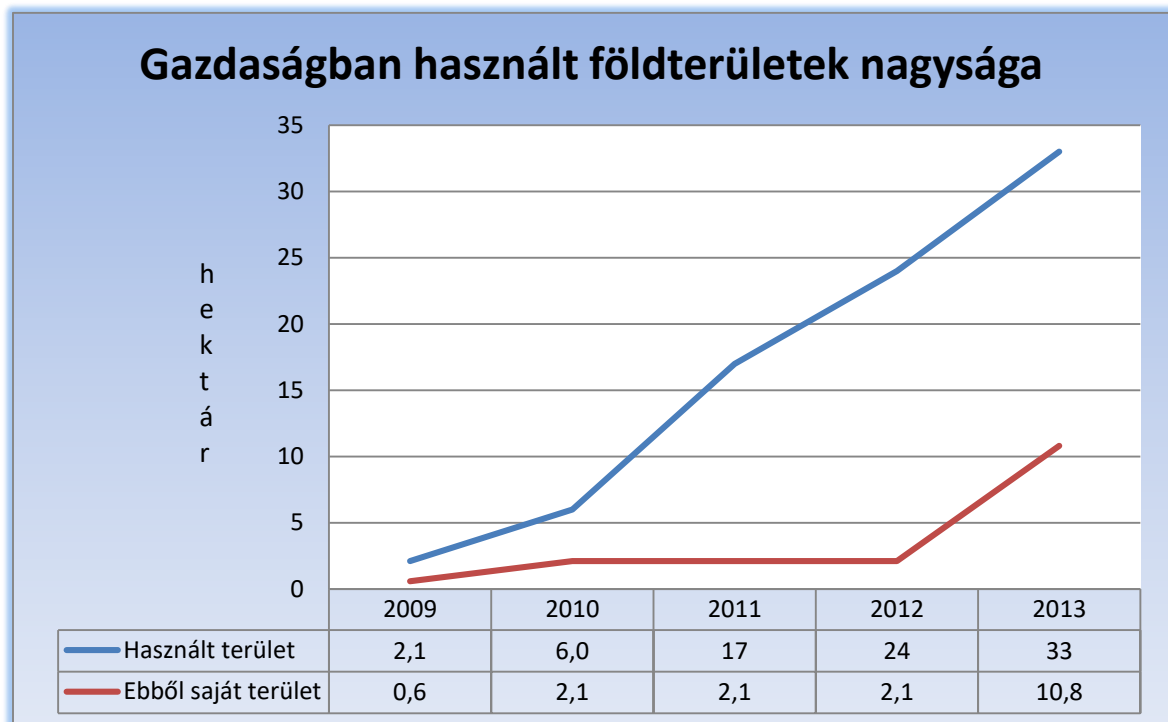
Ezt követően a gazdálkodás háttérbe szorult a tanulmányaim, majd az azt követő távoli munkalehetőség miatt. Egészen 2007-ig tartott ez az állapot, amikor is megvásároltam az első saját földterületeimet. Ekkor még, mivel nem rendelkezem semmilyen eszközzel a földek megmunkálásához, a megszerzett területeket bérbe adtam. 2008-ban és 2009-ben is bővült földterületeim nagysága. A 2009-es év már változásokat hozott a gazdálkodásban. Az ekkor megvásárolt földterületeket már nem adtam bérbe, saját magam műveltetem meg őket. Az első bérelt földterületek is ekkor kezdtem el művelni. Ekkor a saját magam által hasznosított földterület csupán 2,7 ha volt. 2010-ben újabb területekkel bővült a gazdaság, az összterület 6 hektárra növekedett.

Gazdaságom életében a 2011-es év meghatározó szerepet töltött be. Ebben az évben lejárt egy holland gazdálkodó bérleti szerződése a helyi földekre, és mivel nem folytatta a gazdálkodást, az általa addig használt földterületek szabaddá váltak. Az így felszabadult 50 hektárból 11 hektárt sikerült haszonbérbe vennem. Ez jelentős birtoknövekedést jelentett. Éppen ezért, mivel a bér munka költséges és mindig kiszámíthatatlan volt, az év végén megvásároltam egy MTZ 82-es mezőgazdasági gépet, és a hozzá szükséges alapvető munkaeszközöket. Így már saját magam tudtam megművelni földterületeimet.

2012-ben a növekedési tendencia folytatódott, újabb 7 hektárral, már 24 hektár összterületen gazdálkodtam. Termés szempontjából ez a gazdasági év közepesnek volt mondható, ugyanis a szárazság mind a kalászos, mind pedig a kukoricában termés kiesést

eredményezett. A gyenge termést a viszonylag magas felvásárlási ár kompenzálta. Ebben az évben elkezdtem állattartással is foglalkozni, ami a sertéstartásban nyilvánult meg.

5. ábra Gazdaságban használt földterületek nagysága

[Forrás: Saját készítés]

A 2013-as évben újabb területeket fogtam művelés alá, ugyanis az addig bérbe adott földterületeimet saját művelés alá tudtam vonni. Ezáltal már 33 hektáron gazdálkodom a mai napig is. Termés tekintetében amíg a kalászosok jó eredménnyel zártak, addig a kukorica sajnos a nyári forróságban megsült. Összességében elmondható, hogy a vetésforgóban használt növények kiegyenlítették egymást gazdasági szempontból.

Jelen pillanatban, a várakozások szerint a gabonafélék jó terméssel kecsegtetnek, míg a kukorica 5-6 leveles korban van, ezért még nem lehet találgatásokba bocsátkozni sem. Ami már sajnos most rontja a kilátásokat, hogy a május 10-dike körüli esőzések hatására, egy jelentős terület, körülbelül 4 hektár víz alá került a Sorok-patak elöntése nyomán. Feltehetően ennek a területnek a jelentős részén újravetésre lesz szükség.

A jelenleg használt szántóföldek térképét a **2. számú melléklet tartalmazza.**

6.2 Optimalis birtokméret meghatározása

Európában számos példát találunk az optimalis birtokméret nagyságára. Ez a méret minden egyes országban más és más. Hazánkhoz hasonlóan egész Európában megfigyelhető az a tendencia, hogy a családi gazdaságok száma folyamatosan csökken, miközben az átlagos gazdaságméret egyre inkább nő. A családi birtokok esetében azonban a túlzottan nagy méretek kialakítását csaknem mindenütt korlátozzák. Európában nagy méret alatt a gabonatermesztés esetében 80-120 ha, a tehenészet esetében 150-200 db, a sertéshízlalásban 2500-3000 db, míg az USA-ban a gabonatermesztésben az 500 ha, illetve az évi 200 ezer dollár árbevétel feletti gazdaságot értik. Az adott régió, illetve ország mindenkori agrárpolitikájának függvényében különböző szabályozókkal is beavatkoznak a birtok-méretek, a birtokstruktúra alakulásába.

Németországban a földbirtokok túlzott elaprózódásának, vagy koncentrálódásának közvetlen - törvényi - korlátai ugyan nincsenek, de a birtokstruktúra változásának irányát közvetve, főleg pénzügyi eszközökkel (támogatások, banki eszközök, adózás), és más módon is (kvóták, preferenciák stb.) igen határozottan alakítják. Ez - a helyi és egyéb sajátosságok tiszteletbe tartásából fakadóan - elsősorban tartományi hatáskör. Számítottan pl. a szántóföldi növénytermesztésben a 150-200 ha körüli méretek felső, a tejtermelésre szakosodott üzemekben a 60 tehenet az ésszerű alsó határnak tartják. Ezek az arányok Németországon belül is változnak. A nyugati tartományok parasztgazdaságainak több mint fele a mezőgazdasági tevékenységet mellék, vagy kiegészítő foglalkozásként üzi és bevételük több mint 50 %-a más tevékenységből származik, ezért ott jóval több a kisgazdaság, de 200-300 hektáros birtokok is akadnak szép számmal. A keleti oldalon kevesebb a kisbirtok és több az 1 000 – 3 000 hektáros gazdaság.

Angliában az optimalis birtokméretek kialakításához különböző reformokat hajtottak végre. Az egyes farmtípusokra végzett méretgazdasági vizsgálatok azt mutatták, hogy a reformok bevezetése óta a 40 hektár alatti gazdaságok veszteséggel termeltek. A gabonatermelés 100 hektár felett hozott nyereséget. Itt az ágazati mérettel együtt nőtt a profit. A tejtermelő gazdaságokban a 100 hektár, a romló eredmények miatt, felső határnak mutatkozott. A vegyes gazdaságokban (növénytermelő és tejtermelő) is az ágazati koncentráció aránya jellemző. [Forrás: Szabó Gyula 2004.]

Ahogy egész Európában, úgy Magyarországon is elmondható, hogy nem lehet egyetlen számmal meghatározni az optimalis birtokméretet. A méret meghatározása egy

növény esetében, vagy egy állat tartásakor egyszerű, de több termékre együttevve olyan bonyolult, hogy nem alkalmas valós méret jellemzésére. Próbálkozások azért voltak, mind a Standard Fedezeti Hozzájárulás (SFH) meghatározása.

Az SFH meghatározott normatív egységnyi mérete -1 hektár, 1 állat - meghatározott termelési érték és a hozzákapcsolódó változó költségeknek a különbözete.

Az AKII tesztüzemi rendszerében a következő SFH méretkategóriákat vette alapul:

- kis méretű, ha SFH-ja nem haladja meg az 1 millió forintot;
- közepes méretű, ha SFH-ja nagyobb, mint 1 millió forint, de kisebb, mint 3 millió forint;
- nagy méretű, ha SFH-ja nagyobb, mint 3 millió forint.

Meghatározták, hogy különböző időszakokban az előző értékeket búzatermesztéssel, cukorrépa termesztéssel, állattartással milyen volumennel lehetett elérni.

Tehát az SFH jövedelemtermelő kapacitást jelent és pénzegységben fejezik ki. 1200 ECU-nyi összegét Európai mértékegységnek (EME) nevezik.

Az EU üzemosztályozási (tipológiai) rendszerben a gazdaságok 10 méretkategória valamelyikébe sorolhatók be:

Kategóriahatárok: <2 EME, 2-4 EME, 4-6 EME, 6-8 EME, 8-12 EME, 12-16 EME, 16-40 EME, 40-100 EME, 100-250 EME, >250 EME felett. Forint felsőhatár az előzőek sorrendjében: 600000, 1200000, 1800000, 2400000, 3600000, 4800000, 12000000, 30000000, 75000000, illetve annál nagyobb.

Előzőek szerint többféle besorolás is elképzelhető. Fontos megjegyezni azt, hogy egy mezőgazdasági üzem akkor éri el az optimális nagyságot, ha az üzem nyereségkapacitása elérte a maximumot. AKII (1999) kutatások szerint 1 millió SFH-t 50 hektáron történő búzatermesztéssel, vagy 19 hektáron folytatott cukorrépa-termesztéssel, illetve 8db tejelő tehén tartásával és kb. 50 db sertés hizlalásával lehetett elérni.

Az üzemméret és a hatékonyság között általános, lényeges összefüggés matematikailag nem mutatható ki. Eddig matematikai modell segítségével nem sikerült olyan törvényszerűségeket kimutatni, hogy a kisebb ágazati méret, üzemméret, tábla vagy vállalati méret nagyobb hatékonysággal járna. Még a táblánál se lehet általánosan érvényes összefüggést felírni. [Forrás: Szabó Gy. 2010]

Véleményem szerint sem egyszerű meghatározni az optimális birtokméretet. Ha egy gazdaság csak növénytermesztéssel foglalkozik, abban az esetben a jelenlegi feltételrendszer mellett 80-100 hektár nagyságú birtokkal biztosítható a gazdaság életképessége. Ekkora birtokméretnél, már csak arra kell odafigyelni, hogy a termelés során ne keletkezzen veszteség, mert a közvetlen támogatások igénybevételével a családi gazdaság működése és a gazdálkodók megélhetése biztosított.

A növénytermesztést állattenyésztéssel kiegészítve, már sokkal nehezebb dolog a meghatározás. Jómagam kis méretben ugyan, de sertéstartással foglalkozom a növénytermesztés mellett. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján elmondhatom, hogy a felnevelt és értékesített állatok a legjobb esetben is csak önköltségi árat tudták visszaadni. Az állattenyésztés legkiszámíthatatlanabb része a felvevőpiac, mert soha nem lehet előre tudni, hogy mikor mennyiért lehet értékesíteni a megtermelt árut. Nem lehet kívárni az értékesítéssel, mint a gabonatermelésnél, hogy kívárom még feljebb megy a felvásárlási ára.

Véleményem szerint emiatt is sokan tartózkodtak eddig az állattartástól. Ezt a helyzetet egyféleképpen lehetne rendezni. Ha központilag meghatároznának egy olyan minimális felvásárlási árat, amely garantálja, hogy ne legyen veszteséges az állattartás. Ez az ár természetesen, minden egyes állatfajtnál más és más lenne.

Összességében elmondható, hogy egy családi gazdaság 80-100 hektár termőfölddel és a hozzá kapcsolódó állattartással már garantálhatja az egész család megélhetését hosszútávon.

6.3 Birtokfejlesztési irányok és lehetőségek

Ebben a fejezetben a gazdaságom fejlesztési lehetőséget szeretném megvizsgálni. Sorra veszem azokat a lehetőségeket, amelyek segítségével elérhető a kitűzött cél, amely egy olyan gazdaság létrehozása lenne, ami főfoglalkozásban képes lenne biztosítani jómagam és családom megélhetését.

6.3.1 Földvásárlás, haszonbérlet, földcsere

Minden gazdálkodó álma, hogy a biztos megélhetéséhez szükséges földterület a saját tulajdonába legyen. Ehhez jelentős anyagi forrással kell rendelkezni. Rábatöttösön elmondható, hogy elhelyezkedéstől, minőségi osztálytól és aranykorona értéktől függetlenül jelenleg egymillió forint körüli összeget kérnek egy hektár földért. Ez az összeg az országos átlagnak megfelelő. Abban az esetben ha a gazdálkodó nem rendelkezik jelenleg megfelelő anyagi háttérrel, hogy földet vásároljon, most lehetőség van, kedvezményes kamattal, úgynevezett növekedési hitel felvételére. Ezt a hitelt 2,5%-os kamatra adják, míg a futamidő akár 10 év is lehet.

Saját gazdaságomban jelenleg 10.8 hektár saját földet használok, ezen felül még 2.7 hektár van bérbe adva. A jelenlegi 33 hektáron történő gazdálkodás esetében jól látható, hogy nagyobb részben bérelt területeken folytatom mezőgazdasági tevékenységeimet. Ez a tény bizonyos mértékben kiszolgáltatottságot is eredményez, ugyanis nem garantálható, hogy mindig én leszek a bérlő. Éppen ezért arra törekszem, hogy vásárlással minél több saját tulajdonú földem legyen. Első sorban azon területeket szeretném megvásárolni, amelyeket a jelen pillanatban is használok. Ezt követően olyan területeken vásárolnék földet, ahol már nekem is van. Ez azért lenne célszerű, mert így birtokkoncentrációt hajtanék végre, ezzel is elősegítve a gazdaságosabb művelést. Harmadik szempontom az lenne a vásárlás során, hogy olyan földtulajdonosokat keressek meg, akik egyáltalán nem kívánnak gazdálkodással foglalkozni, semmilyen kötődésük nincs a mezőgazdasághoz. Célom, hogy 10 éven belül 35-40 hektár saját földterülettel rendelkezsem.

A birtok fejlesztésének másik lehetséges módja a haszonbérlet. Bérelni olyan emberektől lehet, akik ugyan nem szándékoznak mezőgazdasággal foglalkozni, de nem is szeretnék megválni tulajdonuktól. A haszonbérletnek az az előnye, hogy ha három évet meghaladja a bérlet időtartama, akkor a haszonbérlet elővásárlási jogosultsággal rendelkezik abban az esetben, ha a tulajdonos mégis rászánná magát az eladásra. A haszonbérletek időtartamának meghatározása nem egyszerű feladat. Az állam arra törekszik, hogy a haszonbérletek minimális időtartama 10 év, maximális ideje pedig 50 év legyen. Ennek vannak jó és rossz oldalai is. A jó az, hogy ha velem valaki 10 év vagy még ennél is hosszabb távra köt bérleti szerződést, akkor én nyugodt szívvel gazdálkodhatom, mert nem kell attól tartanom, hogy rövidtávon elveszítem földterületeim

egy részét. Amiből viszont rossz, hogy amíg ezek a hosszú távú szerződések le nem járnak, nincs lehetőségem újabb területek használatba vételére. Ez egy ördögi kör, mely erősen ki fogja élezni a földért folyó harcot.

Birtokfejlesztési célzattal már beszéltem jó néhány rokonnal, baráttal és ismerőssel, hogy a közeljövőben lejáráó földbérleti szerződéseiket ne hosszabbítsák meg, hanem adják bérbe nekem. Ha ezeket a területeket sikerül bérbe vennem, akkor elmondható, hogy elérhetővé válik számomra a főállású családi gazdálkodás.

A földcsere birtokfejlesztési szempontból bír nagyobb jelentőséggel. A sok elaprózódott területet nem lehet olyan gazdaságosan üzemeltetni, mint a nagyobb táblákat. A földcserét nem csak végleges megoldásként lehetne használni. A javaslatom az lenne, hogy a hosszú távú bérleti szerződéssel rendelkező gazdák a közös táblákban elcserélhessék egymással a földterületeket a használat ideje alatt. Például ha egy táblában nekem is van 3 földrészletem, egy másik gazdának is van 3 földrészlete és egy harmadiknak pedig 2, amelyek nincsenek egymás mellett, akkor a gazdák egyességre jutásuk esetén összecserélhessék úgy a földet, hogy mindenkinek egy darabban lehessen. Ez egy ideiglenes állapot lenne, amely bármelyik gazdasági év végén visszaállítható az eredeti formájába.

6.3.2 NFA-hoz tartozó szántóterületek tartós használatba vétele

Magyarországon az Állami földek a Nemzeti Földalapkezelő vagyonkezelésében vannak. Ezeket a Nemzeti Földalapba tartozó földrészleteket a **2010. évi LXXXVII. törvényben** rögzített, földbirtok-politikai irányelvek szerint kell hasznosítani, melyek a következők:

- a földhasználók helyzetének stabilizálása, fejlődésük elősegítése;
- családi gazdaságok kialakítása és megerősítése;
- környezetbarát, a fenntartható gazdálkodást szolgáló termelés földhasznosítás oldaláról történő támogatása;
- a mezőgazdasági rendeltetésű földterületek művelésben tartásának elősegítése, a mezőgazdasági termelés összehangolása a természetvédelem, a környezetvédelem,

- a talajvédelem, a területfejlesztés, a vízgazdálkodás (különösen árterek kialakítása), a vonalas infrastrukturális létesítmények szempontjaival;
- a Nemzeti Erdőtelepítési Programban foglaltak végrehajtásának támogatása;
 - a racionális földtulajdonosi és bérleti rendszer kialakulásának elősegítése;
 - a földpiac élénkítése és szabályozása;
 - az állattenyésztő telepek működéséhez szükséges termőföld biztosítása;
 - a gazdálkodás jellegének megfelelő, versenyképes birtokméretek kialakításának elősegítése;
 - minőségi földcserék lebonyolításának megalapozása;
 - termelési-termékstruktúra átalakításának ösztönzése és befolyásolása;
 - a mezőgazdasági termelésre leginkább alkalmas termőföldek mezőgazdasági termelési célú hasznosításának előtérbe helyezése;
 - a mezőgazdasági termelésre kevésbé alkalmas termőföldek, földterületek más irányú hasznosításának előkészítése, támogatása, esetenként végrehajtása;
 - művelési-ág váltás támogatása;
 - a nem művelt, vagy méretük és kialakításuk miatt gazdaságosan nem művelhető területek megvételének és hasznosításának állami kezdeményező szereppel történő meggyorsítása;
 - a birtoknagyság alkalmassá tétele az európai uniós támogatások lehívhatóságához;
 - szociális földprogram és közfoglalkoztatási program támogatása;
 - pályakezdő agrárvállalkozók és mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú végzettséggel rendelkezők támogatása;
 - különleges rendeltetésű (különösen oktatás, kutatás, büntetés-végrehajtás) gazdaságok működéséhez kedvezményes termőföld biztosítás.

Rábatöttösön is találhatók úgynevezett NFA-s földek. Ezek a területek a földért életjáradékot program keretében kerültek a Magyar Állam tulajdonába. Ezeket a földeket pályázat útján lehet bérbe venni, 20 éves időtartamra, kedvező bérleti díj ellenében. A pályázatok elbírálása során azok a gazdák részesülnek előnybe, akik vállalják, hogy az elnyert területek nagyságának megfelelő darabszámú számosállatot tartanak.

Helyrajzi szám	Művelési ág	Minőségi osztály	Terület
010/9	Szántó	sz 6	2 ha 9726 m ³
049/3	Szántó	sz 3	2 ha 2044 m ²
064/7	Szántó	sz 5	3255 m ²
0101/1	Szántó	sz 5	1 ha 8439 m ²
Összesen:	Szántó	-	7 ha 3464 m ²

6.3.2. táblázat: NFA-s területek Rábatöttösön

[Forrás: Körzeti Földhivatal Szombathely]

A fenti táblázatban jól látható, hogy községünkben négy földrészlet található a Nemzeti Földalapba. Mind a négy földrészlet szántó művelési ágú, de a minőségi osztálya eltérő. A földrészletek közül jelen pillanatban csak egy, a 010/9 HRSZ-ú terület önálló ingatlan, az összes többi osztatlan közös tulajdonban van. Éppen ezért birtokfejlesztési törekvéseim ellenére, mivel a 064/7 HRSZ-ú terület viszonylag kis területű, a további túlzott elaprózódottság elkerülése érdekében csak abban az esetben pályázhatnék rá, ha a területbe tulajdonjogot szereznék, vagy mástól is bérbe tudnék venni területet. Terület nagyságuknál fogva a maradék két ingatlan önálló területként is hasznosítható.

Összességében elmondható, hogy jelentősen segítheti a birtokfejlesztési törekvéseimet az állami földek haszonbérletének esetleges elnyerése.

6.3.3 Egyéb fejlesztési lehetőségek

Miután megvizsgáltam a földterület nagyságát érintő fejlesztési lehetőségeket, a további irányokról is ejtenék néhány szót. Véleményem szerint a legfontosabb fejlesztési lehetőség, amely a Magyar Kormány vidékstratégiájában is szerepel, az állattartás jelentős mértékű fejlesztése. Saját gazdaságomban elsősorban a sertés tenyésztést próbálom fejleszteni. Ami első hallásra nem tűnik bonyolultnak, az igazából összetett feladat. Sok tényezőnek teljesülnie kell ahhoz, hogy létrejöjjön egy nagyobb állatlétszámot évente kibocsátó telep. Elsősorban meg kell találni a megfelelő helyszínt az állatok elhelyezéséhez. Rábatöttös község önkormányzata nem korlátozza rendeletben a házaknál tartható állatok létszámát. Ettől függetlenül, amíg a néhány 10 darab sertés elhelyezése megoldható az udvarban, addig a több száz esetben már külön gazdasági

telephelyre és épületekre lenne szükség. Rábatöttös Településrendezési tervében 2 olyan helyszínt jelöl meg, ahol létesíthető ilyen jellegű telephely. Mindkettő a régi major területén található, amelynek épületeiben hasznátruha feldolgozó üzem működik. Emiatt első lépésként vásárolni kellene a major területéből egy részt, majd pedig egy teljesen új gazdasági épületet kellene létrehozni. Ez rendkívül költséges megoldás, de az Európai Unió forrásoknak és a Magyar Állam szerepvállalásának köszönhetően, komoly támogatások nyerhetők az ilyen jellegű beruházásokhoz. Ez azt jelenti, hogy akár 60%-os támogatottság is elérhető. De sajnos ennek is vannak nehézségei. Az egyik, hogy ezek a pályázatok úgynevezett utófinanszírozásosak, ami azt jelenti, hogy először el kell végezni a kivitelezést, a támogatást csak az elszámolást követően kapja meg a gazdálkodó. A másik még az előzőnél is aggasztóbb dolog, hogy a pályázatok elbírálása során az elmúlt két év bevételét veszik alapul. Ezáltal azok a családi gazdaságok, akik most szeretnének fejleszteni az állattartás irányába, gyakorlatilag reménytelen helyzetbe vannak a pályázatokkal illetően. Miután eddig nem, vagy csak minimális bevételt produkáltak állattenyésztésből gyakorlatilag kizárják magukat a pályázati lehetőségéből. Ezáltal sokkal nehezebben tud fejlődni az állattenyésztés.

Véleményem szerint erre a helyzetre az lehetne a megoldás, mint az induló fiatal gazda támogatásnál, vagy az NFA-s földek haszonbérbe vételénél. Ugyan olyan kötelezettségvállalással át lehetne hidalni a fentiekben felvázolt problémát.

Másik fejlesztési irány lehet az egyes szántóterületek más célú hasznosítása is. Itt arra gondolok, hogy van olyan földem, amelyet az utóbbi két évben hatszor öntötte el az árvíz, ezzel jelentős terméskiesést okozott. Ha ez a tendencia nem változik, el kell gondolkoznom azon, hogy nem lenne-e célszerűbb inkább rétként vagy legelőként hasznosítani a területet. Bár a szarvasmarha tartás jelenleg távol áll tőlem, de egy esetleges extenzív állattartásra az előbb említett hat hektáros területen lehetőség nyílhatna.

A fejlesztési célok eléréséhez elengedhetetlenül szükség lesz továbbra is a közvetlen támogatásokra és a pályázati lehetőségekre. Ezek a pénzek a 2014-2020-as programidőszakra is rendelkezésre fognak állni. Ami változást jelent, hogy még nagyobb hangsúlyt fektetnek a természet és a környezet megóvására, a megújuló energiák hasznosítására és a termesztési technológiák fejlesztésére.

7. Jövőkép

Magyarország birtokszerkezete jelen állapotában rendkívül elaprózódott. Ahhoz, hogy ezen változtatni lehessen első körben az osztatlan közös tulajdonokat kell megszüntetni. Ez a folyamat már elkezdődött, Vas Megyében azon belül pedig Rábatöttösön is munkához láttak már. Ha ez megvalósul, könnyebb lesz a birtokrendezési folyamatokat is véghezvinni.

Olvasható a szakirodalomban olyan vélemény is, hogy a két feladatot egy folyamatban is meg lehetne oldani. Erről például az új birtokrendezési törvény már rendelkezhetne.

A birtokrendezési folyamatok végrehajtásához elengedhetetlen lesz a Birtokrendezési törvény elfogadása, amely jelenleg a parlament elfogadására vár. Azt, hogy az újjáalakuló kormány ezt a törvényjavaslatot mikor tűzi napirendi pontjára és mikor fogadja el, azt egyelőre megtippelni sem lehet.

A kis- és családi gazdaságok fontosságát mindenütt hangsúlyozzák, azonban a nagy kérdés az, hogy a tőkeerős nagy gazdaságok mellett, mennyire tudnak érvényesülni ezek a kisebb gazdaságok.

Ha a várakozások szerint alakulnak a dolgok, néhány éven belül újra mezőgazdasági nagyhatalom lehet hazánkból. Ehhez azonban az is kell, hogy a megtermelt árunak megfelelő piacot találjunk. Egy olyan piacot, amely nem talál ki mondva csinált indokokat azért, hogy a magyar (és az Unió) termékekre import tilalmat vezessen be, amit napjainkban tesz Oroszország a sertés termékekkel.

Ahogy a jelen pillanatban úgy a jövőben is azért dolgozom, hogy a diplomatermben vázolt családi gazdaság, melyet a kormányunk által vizionált mintára kívánom fejleszteni, életképes legyen, biztosítsa jómagam és családom megélhetését.

8. Összefoglalás, tapasztalatok

A diplomatervem felépítését próbáltam logikusan és ésszerűen végigvinni úgy, hogy mindenki számára érthető és nyomon követhető legyen. A birtokfejlesztés, ahogyan az a leírtakból is kiderül, egy összetett feladat. A célom az volt a dolgozat írása közben, hogy bemutassam egy családi gazdaság, fejlesztési lehetőségeit. Próbáltam rávilágítani a családi gazdaságok kiteljesedését gátló problémákra is.

A diplomaterv összeállításakor szerzett tapasztalataim alapján elmondható, hogy:

- az „Új Földtörvény” megalkotása során elsődleges cél az volt, hogy a Magyar föld Magyar emberek kezében maradjon a termőföld moratórium lejártá után is,
- jobban kellene védeni a ténylegesen helyben lakó gazdálkodókat a tőkeerős nagygazdaságoktól,
- a Vidékfejlesztési Stratégia kidolgozásával meghatározni azokat az irányokat, melyek mentén haladva a vidéki lakosság életében ismét fellendülés várható,
- az „Új Földtörvény” és a Vidékfejlesztési Stratégia összhangban van egymással,
- a vidék csak úgy fejleszthető, ha munkahelyeket tudunk teremteni a környezetében,
- jól látható, hogy a legnagyobb munkaerő igény az állattartásban van, annak fejlesztésével számos új munkahely jöhet létre,
- ki kellene dolgozni azt a feltételrendszert, amely alapján azok a családi gazdaságok is támogatási lehetőséghez juthatnak, akik eddig nem foglalkoztak állattartással,
- a birtokfejlesztés során törekedni kell arra, hogy lehetőleg ne tovább aprózzuk a birtokszerkezetet, hanem úgy vásároljunk, vagy béreljünk földet, hogy azok egyben művelhetők legyenek,
- a földcsere haszonbérleti területek esetében is működhessen,
- véglegesen meg kellene szüntetni az osztatlan közös tulajdon intézményét,
- a birtokrendezési törvényt mihamarabb el kellene fogadni, hogy ezzel is megakadályozzák a további elaprózódást,

- a birtokrendezéssel elő kellene segíteni a mezőgazdaság versenyképességét és a vidéken élők életszínvonalának javulását,
- ne csak öt évig ellenőrizték a pályázatokon elnyert összegek helyes felhasználását, valamint a vállalási idő is hosszabb legyen a spekulatív célú beruházások kiszűrésének érdekében,
- állami szabályozással kellene fellépni a kereskedőknek kiszolgáltatott gazdák védelmében.

Véleményem szerint a Diplomaterven bevezetőjében megfogalmazott terveket és célokat sikerült maradéktalanul teljesítenem.

Rábatöttös község bemutatását a kellő mélységben sikerült ismertetni, köszönhetően a korabeli írásoknak és a helyi elbeszélőknek. A földbirtokviszonyok változása a dolgozat témájának megfelelő súllyal került ismertetésre.

A jogszabályi környezetet megpróbáltam logikusan, a témához leginkább kapcsolódóan bemutatni, úgy hogy a hétköznapi emberek is megértsék azok lényegét.

A családi gazdaság és annak fejlesztési lehetőségeit igyekeztem olyan részletességgel kifejtetni, hogy a saját gazdaságom mintájára, a kedves olvasó is képes legyen egy jól működő családi gazdaságot létrehozni.

Végezetül, ezúton szeretném megköszönni a Vas Megyei Kormányhivatal Földhivatalának, hogy a diplomaterv elkészítéséhez szükséges adatokat biztosították számomra, továbbá köszönetemet fejezem ki a Szombathelyi Körzeti Földhivatal dolgozóinak, Mizseiné Dr. Nyiri Judit egyetemi docensnek és végül, de nem utolsósorban konzulensemnek Prof. Emer. Dr. Szabó Gyulának.

Készítette: Dávid Szabolcs

Birtokrendező Msc. Levelező Tagozat II. évfolyam

Rábatöttös, 2014. május 26.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Biró Sz.: A hazai birtokpolitika a közvetlen támogatási rendszer keretei között, AKI információk (2010)
2. Dr. Szabó Gyula (2004): Föld- és területrendezés I. (Földbirtok-politika, birtokrendezési modellek), kézirat, NyME GFK
3. Prof. Emer. Dr. Szabó Gyula – Mizseiné Dr. Nyíri Judit: Birtoktervezési és rendezési ismeretek (2010)
4. Dr. Fazekas Sándor: Nemzeti Vidékstratégia 2012 – 2020
5. Településrendezési terv Rábatöttös (2006)

MELLÉKLETEK

MELLÉKLETEK

1. Számú melléklet: Kárpótláshoz szükséges földalap kijelöléséről készült jegyzőkönyv
2. A Családi gazdaság által hasznosított földterületek elhelyezkedését ábrázoló térkép

1. számú melléklet

Jegyzőkönyv

Készült: Rábatöttös község Helyi Érdekegyeztető Fórumának 1992. március 20-án megtartott üléséről.

Jelen vannak:

Annár István polgármester, a Fórum ügyvezető elnöke, Rábatöttös község önkormányzata részéről,

Moórun János az mtsz. részéről,

Móricz Antal a résztulajdonosok részéről,

Bozay Elemér, Fábán Béla, Kraft Lajos a kárpótlást igénylők részéről.

Tanácskozási joggal jelen vannak:

Horváth Sándor körjegyző,

Körtvélyes László, Doroszlai László a résztulajdonosok részéről

Annár István ügyvezető elnök nyitotta meg az ülést és köszöntött a megjelenteket. Ismertette, hogy az önkormányzat a korábbi ülés felvetett kérdéseket megtárgyalta, és a kiserdő melletti döntött annak külön költségkihatása nem lesz, továbbá a tsz. major mell területet, valamint a temetői ut két oldalán, és ha marad a gut házi belterületi részen javasolna állami tartalékterületet kijelölni.

Ezt követően a felvetésnek megfelelően a fórum minden oldala egyetértett a javaslattal és konszenzussal az alábbi határozatot hozta:

3/1992.sz.határozat:

Rábatöttös község Helyi Érdekegyeztető Fóruma az állami tartalékterületek kijelölésére az alábbi területek kijelölésével egyetért:

kiserdő teljes területe 36,8 AK számítással, négyeszeres szorzószám alkalmazása után, 7018 hrsz/

a 040 hrsz. alatti ingatlanból a tsz. major mellett 5 ha 4532 m² 154,16 AK

a 044 hrsz.-u ingatlanból 2 ha 4782 m² 86,24 AK.

Ezen két utóbbi telekalakítás céljára.

Az önkormányzat vállalja, hogy a kiserdő részt a velési ágnak megfelelően hasznosítja, és vállalja azzal járó költségeket.

A következőkben a temmelőszöveghez által ismertetett formában egyes földalapot tekintetében az alábbiak szerint - minden érdeke oldal egyetértésével- konszenzus alapján az alábbi határozatot hozták:

4/1992.sz.határozat:

A földalapot részére az alábbi területek kerültek kijelölésre:

010 hrsz.	területből: 28 ha	414,12 AK.
044 hrsz.	területből: 3 ha	9891 m ² 138,79 AK
040 hrsz.	területből: 18 ha	2417 m ² 562,85 AK

Résztulajdonosok részére kijelölt táblák:

0101 hrsz.	76 ha 607 m ²	1752,98 AK.
049 hrsz.	30 ha 4164 m ²	1058,49 AK.

Összesen: 2811,47 AK.

Kárpótlásra kijelölt területek - sorrendiségét is indokoltnak tartva- az alábbiak szerint állapotba

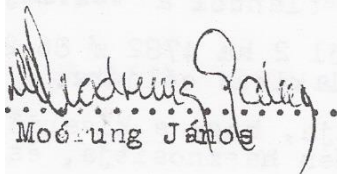

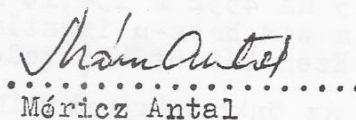
+ 079 hrsz. 3 ha 9635 m ²	75,70 AK	✓
+ 053 hrsz. 18 ha 4723 m ²	352,82 AK	✓
+ 03/7 hrsz. 1 ha 6231 m ²	56,48 AK	✓
+ 033/1 hrsz. 1 ha 2707 m ²	44,22 AK	✓
+ 038/1 hrsz. 15 ha 8997 m ²	303,68 AK	✓
098/1 hrsz. 7 ha 8938 m ²	206,03 AK	✓
093/a hrsz. 7742 m ²	14,79 AK	✓
0111 hrsz. 22 ha 8161 m ²	403,59 AK	✓
06 hrsz. 26 ha 9472 m ²	398,82 AK	✓
010 és 014 hrsz.	590,92 AK	✓
39 ha 8810 m ²		
017/2 hrsz. 61 ha 4682 m ²	1539,09 AK	✓
017/1 hrsz. 2 ha 9210 m ²	43,23 AK	✓
023 hrsz. 31 ha 8538 m ²	471,44 AK	✓
027 hrsz. 18 ha 7691 m ²	277,78 AK	✓
+ 031 hrsz. 28 ha 9084 m ²	1006,01 AK	✓
064 hrsz. 30 ha 5018 m ²	582,58 AK	✓
058 hrsz. 10 ha 6598 m ²	157,77 AK	✓
056 hrsz. 11 ha 1689 m ²	388,68 AK	✓
	6913,63 AK	
erdő 053/b hrsz. 5256 m ²	3,31 AK	✓

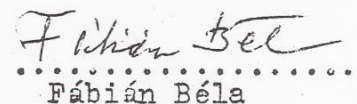
A termelőszövetkezet kijelenti, hogy az első hat helyen álló táblákat a megállapodás időpontjában semmilyen követelés nem terheli.

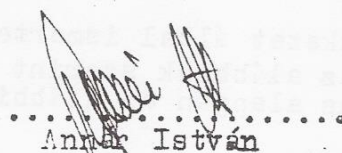
zt követően a fórum ülését Annár István polgármester bezárta.

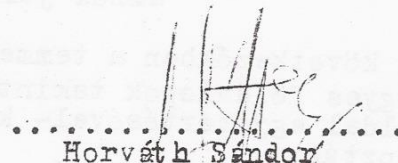
K.m.f.t.

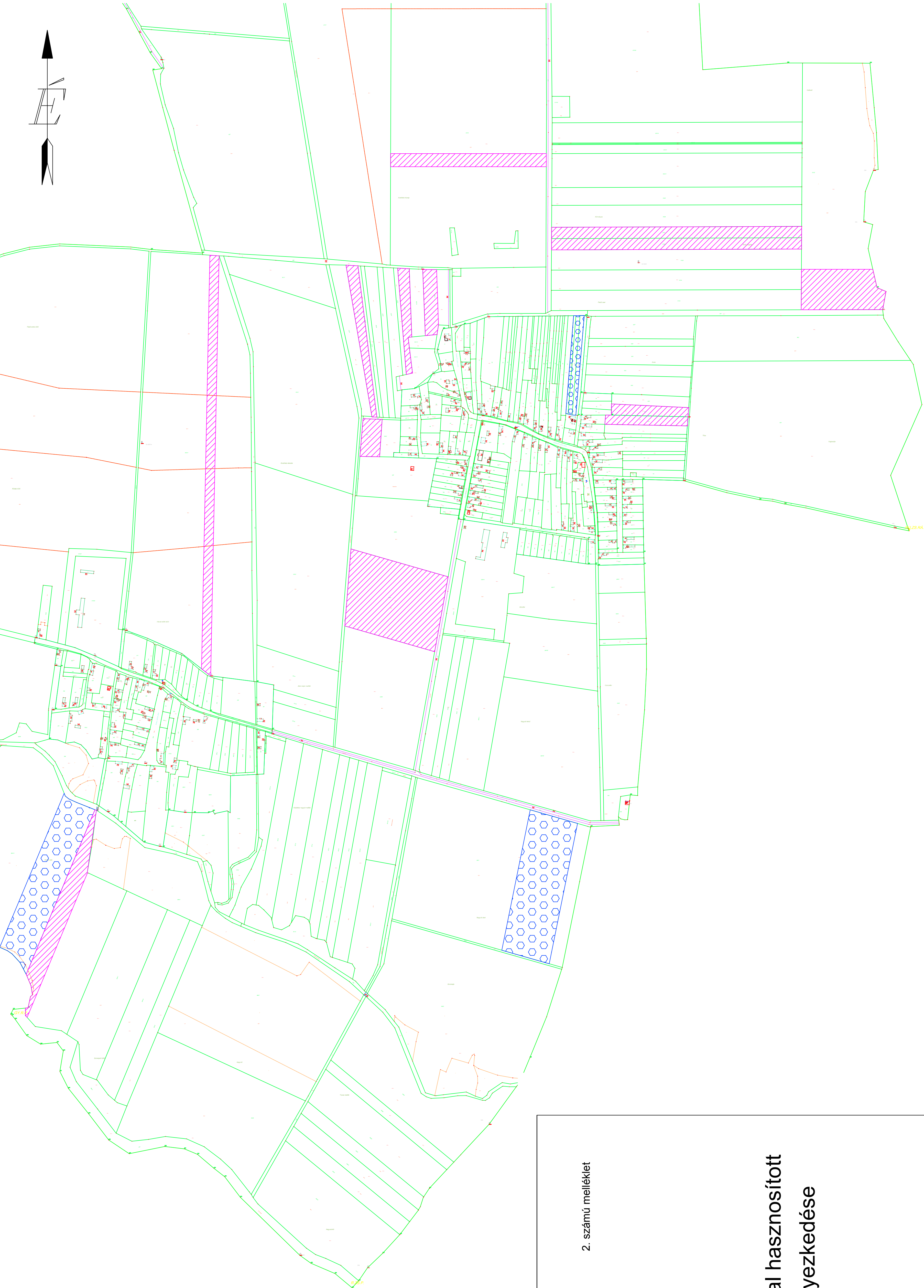
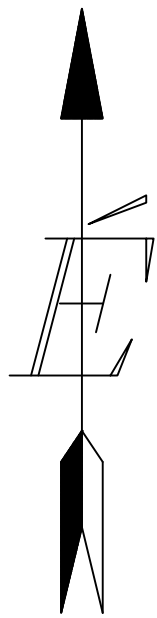

Mócsing János

Méricz Antal

Fábrián Béla

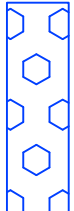

Annár István

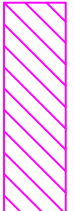

Horváth Sándor

2. számú melléklet

JELMAGYARÁZAT

 SAJÁT TERÜLET

 BÉRELT TERÜLET

Családi gazdaság által hasznosított földterületek elhelyezkedése

M=1:5000

Készítette: Dávid Szabolcs

Dátum: 2014. május 26.